

Perspektivni razvoj Litostroja v okviru jugoslovanske strojegradnje

30 let razvoja Litostroja

GLAVNI PREDSTAVNIK SLOVENSKE, PA TUDI JUGOSLOVANSKE STROJEGRADNJE JE NEDVOMNO LITOSTROJ. ZRASEL JE V POVOJNIH LETIH, V OBDOBJU GRADITVE NOVE JUGOSLAVIJE, ZATO TUDI VES NJEGOV RAZVOJ NOSI PEČAT DELA IN USTVARJALNOSTI NASIH DELAVCEV.

Ze v zasnovi je predstavljal veliko in sodobno tovarno z bogatim proizvodnim programom. Danes v njem načrtuje in dela 3500 delavcev, ki s svojo dejavnostjo prispevajo ne le h krepitvi našega gospodarstva, temveč ustvarjalno sodelujejo tudi na družbenopolitičnem, predvsem pa samoupravljalnem področju.

Svojo gospodarsko politiko je Litostroj gradil zadnja leta na naslednjih štirih dejavnikih:

— razvojne in tržne relevance proizvodnega programa,

— inovacijske stopnje proizvodov, kar nujno vodi v elastičnosti in konkurenčne sposobnosti tržnega nastopa,

— naši kadri, njihove izkušnje ter tradicije,

— organizacijska prodornost.

Proizvodni program predstavlja strojna oprema investicijskih objektov z veliko stopnjo avtomatizacije in know-howa, vključuje pa energetska oprema z vodnimi turbinami, sistem regulacije in avtomatizacije, s katerimi so povezane črpalke do največjih moči; oprema za procesno industrijo, ki vključuje cementarne, mlinice in drobilnice ter preoblikovalno tehniko in področje transporta s specialnimi dvigali za atomske centrale in metalurške objekte.

To so težišča razvojev, obenem pa tudi razvojno zelo intenzivna področja, ki zahtevajo koncentracijo dobrih raziskovalcev in razvijalcev z izkušnjami in tradicijo. Le-teh pa Litostroj ne manjka.

Ima odlične kadre, samoza-vestne in izkušene ter številne stare mojstre, ki prenašajo svoje izkušnje na mlajše ter tako ustvarjajo tradicijo industrijskega dela z natančnostjo in kakovostjo. Takšna tradicija je mnogo več vredna kot dragocena proizvodna sredstva, zlasti pri individualni proizvodnji, kot je naša, kjer je znanje sodelujočih eden najpomembnejših faktorjev, ki omogočajo zanesljivost in dolgo življenjsko dobo. Osnova našega poslovanja pa je tudi izrazita inovacijska strategija, ki jo intenzivno razvijamo in pri tem dosegamo lepe uspehe.

Razvoj in razširitev proizvodnega programa, ki ga je pogojevala težnja po vedno večjih projektih je Litostroju narekoval večjo stopnjo specializacije proizvodnje. Same po sebi zelo različne in že po tehnološkem značaju nesorodne proizvodnje je moral ločiti po posameznih, med seboj ločenih in po svoji celovitosti zaokroženih obratih, ki omogočajo tudi jasnejši ekonomski pregled. Tako se je končalo 30-letno obdobje, ko smo pod isto streho izdelovali najrazličnejšo opremo — od nekaj sto težkih turbin do komaj nekaj sto kilogramov težkih hidravličnih stiskalnic.

Slika, ki nam jo nudi Litostroj danes na prehodu v novo desetletje razvoja, je taka:

V svojem osrčju ima Litostroj obrat energetske procesne in transportne opreme, ob tem sta obrata za industrijska vozila in preoblikovalno tehniko; v tem sklopu objektov pa imamo tudi Inštitut, katerega naloga je, da z raziskovanjem in razvojem vse te proizvode vzdržuje na svetovni višini, da je vedno na konici razvoja, da dosega čimvečjo inovacijsko stopnjo, s čimer omogoča Litostroju sposobnost konkurenčnega nastopa v vsakem trenutku in za kakršnekoli potrebe.

Litostroj ima to srečo, da prostorsko ni utesnjen ter da ima še dovolj prostora, na katerem lahko gradi nove obrate. Na tem je tudi zasnovan nadaljnji razvoj razširitve tovarne, ki bo lahko tako uspešno nastopala v borbi za vse večja naročila. Tu imamo v mislih predvsem velike hidro ter jedrske elektrarne — investicijske načrte, ki bodo predstavljali največja gradbišča bodočega desetletja v Jugoslaviji ter ostale povečane zmogljivosti, ki so že v naprej usmerjene na tuj trg. Redko katera industrijska organizacija ima tako velik delež izvoza, saj Litostroj polovico izdelkov iz svojega proizvodnega programa izvažajo v tujino. Izvažajo v vse dele sveta, tako v industrijsko raz-

vite dežele kot v dežele v razvoju. Omejene kapacitete pa so ga pri izvozu doslej celo ovirale.

Litostroj prav v tem letu začetka povečanja svojih zmogljivosti praznuje tridesetletnico obstoja. Po vztrajnem ustvarjanju tradicije Litostroja in po njegovih temeljitih pripravah na nastop na tujih trgih se zgledujejo novi. Trideset let prizadevanja je Litostroju prineslo svoj lasten in specifičen razvoj, saj je danes zelo sposoben konkurent na svojem področju, okrog svojega jedra pa združuje vrsto kooperantov in izdelovalcev komponent ter je sposoben dostavljati integralna postrojenja za dežele v razvoju. Vse to so dejstva, ki mu dajejo določen pomen v republiki in nastopih Jugoslavije v gospodarskih odnosih z ostalim svetom.

Ker se namerava iz solidnih osnov in na obdelanem ter tako rekoč osvojenem trgu — dvoje izredno pomembnih dejavnikov, ki sta redko prisotna pri investicijskih projektih okrog nas — nekajkrat povečati in s tem povečati tudi svojo udarno moč, postaja s tem njegova vloga doma in v svetu še pomembnejša.

dr. Marko Kos

INVESTICIJSKI PROGRAM

Delavci Litostroja smo v tem trenutku, ko praznujemo 30-letni jubilej, lahko ponosni tudi na naše razvojne in investicijske načrte. Zanje smo se že odločili na zborih delavcev, ko smo se dogovarjali in sprejemali naše srednjeročne načrte. Ti načrti postajajo iz dneva v dan naša stvarnost in nam tako omogočajo jasnejši pogled v prihodnost, ki naj nam tudi vnaprej zagotovi socialno varnost.

Investicijski načrti Litostroja so logično nadaljevanje njegovega dosedanjega razvoja in položaja, ki ga zavzema v strojni industriji.

Dolgoletni razvoj, ki je bil ves oprt na lastne sile in znanje, nam je dal proizvodni program, ki vsebuje izdelke, ki so iskani na tržišču, obenem pa nam je zagotovil povsem neodvisen nastop na trgu. Ze vrsto let nazaj ne čutimo pomanjkanja naročil. Predvsem smo se v preteklem obdobju intenzivno usmerjali na izvoz, ki je danes dosegel že preko 50% vrednosti proizvodnje. Tudi za naprej ocenjujemo, da potrebna investicijska oprema v svetu ne bo stagnirala, ampak naraščala. To velja za opremo, ki je vezana na proizvodnjo energije, kjer se pojavljamo z našimi vodnimi turbinami. Podobna ugotovitev velja tudi za druge veje naše proizvodnje: črpalke,

opremo za mline cementa in drugih materialov, žerjave, stroje za talni transport in preoblikovalne stroje. Nekatere med temi skupinami, kot so stroji za talni transport in preoblikovalni stroji, so z naporom naših strokovnjakov dosegli izredni razvoj, ki terja tudi ustrezne razširitve proizvodnih kapacitet.

Investicijska vlaganja načrtujemo v več smereh.

Proizvodnjo talnih transportnih sredstev: viličarjev, mobilnih dvigal in avtodvigal bomo izločili iz sedanje proizvodnje. Za to vejo bomo zgradili nov obrat z novimi proizvodnimi prostori in modernimi stroji. Načrtujemo letno proizvodnjo 7300 t v prvi etapi. Prva faza te etape se postopoma realizira, priprave za drugo fazo pa so v teku.

Povečana proizvodnja strojev za talni transport, katere vrednost bo po današnjih cenah zna-

Ob našem jubileju
30. obletnici LITOSTROJA
iskreno čestitamo vsem sodelavcem,
zlasti jubilantom, ki so v LITOSTROJU
že od vsega začetka
in vsem, ki so s svojim delom
pripomogli k nenehni rasti LITOSTROJA

Družbenopolitične organizacije,
samoupravni organi
in vodstvo delovne organizacije

TITOVIZAVODI

V letošnjem letu, v katerem slavimo Titove in partijske jubileje, slavimo tudi Litostrojčani. Prvega septembra pred tremi desetletji je tovariš Tito svečano spustil v obratovanje našo veliko gospodarsko pridobitev prve petletke — tovarno in livarno strojev, ki je dobila častno ime TITOVIZAVODI LITOSTROJ. To ime je tovarni pred tremi desetletji naložilo izredno odgovorne naloge: proizvajati turbine, žerjave, črpalke — skratka investicijsko opremo za hiter gospodarski razvoj takrat porušene in zaostale, toda nove Jugoslavije, hkrati s tem pa smo stopili na pot razvoja novih socialističnih družbenih odnosov.

Težko bi zdaj našli vse pomembne dosežke doseđanjega razvoja tega giganta strojegradnje, toda zagotovo smo si edini v tem, da proizvodi litostrojskih delavcev niso bili samo temelj družbenoekonomskega razvoja mlade socialistične dežele, temveč tudi okno socialistične Jugoslavije v svet, saj smo postali znani in ugledni proizvajalci investicijske opreme tudi na mednarodnem prizorišču.

Napredne ter organizirane socialistične sile in razvoj družbene zavesti na čelu z Zvezo komunistov so postavljale in še postavljajo pred nas zahtevne in odgovorne naloge. Vse to nam nalaga, da moramo biti vedno v prvih vrstah boja za nove socialistične samoupravne in proizvodne odnose. Razvijati moramo proizvodne sile, to se pravi, iskati nove tehnološke, tehnične, organizacijske in druge znanstvene rešitve, da bi tako povečali proizvodnjo, dosegli večjo proizvodnost ter kvaliteto in bili s tem konkurenčni na domačem in svetovnem trgu. Skladno s tem moramo ustvarjati takšen prihodek, ki zagotavlja pospešen razvoj delovne organizacije ter omogoča visok osebni in družbeni standard delavcev.

S ponosom ugotavljamo, da iz leta v leto dosegamo večje proizvodne rezultate, kar kaže na homogenost ter ustvarjalno sposobnost delavcev Litostroja. Vse to se izraža tudi v doslednosti in aktivnosti samoupravnih in družbenopolitičnih dejavnikov posebno pri uresničevanju določil Zakona o združenem delu, saj smo med prvimi izdelali program uresničevanja in uveljavljanja novih samoupravnih socialističnih odnosov, ki ga tudi uspešno uresničujemo.

Z ustanovitvijo novih temeljnih organizacij združenega dela smo se prav v tridesetem letu dela tovarne odločili za zahteven načrt modernizacije in nadaljnega razvoja. Sprejeti, sicer zahtevni delovni ter investicijski načrti, postavljajo pred slehernega delavca naše delovne organizacije nove perspektive in nove obveznosti. Vse to pa nam zagotavlja trdnejši ekonomski in socialni položaj.

Janez Elikan

šala ca. 640 milijonov din, bo odpravila težave, ki jih čutimo na domačem trgu zaradi doseđanjih majhnih količin in v veliki meri povsem zadostila povpraševanju. Omogočila pa bo tudi povečanje izvoza, saj smo s temi izdelki dosedaj nastopali na tujih tržiščih le v majhnih količinah. Potrebne investicije za ta projekt ocenjujemo na 360 milijonov din.

10-letni razvoj na področju preoblikovalne tehnike nam je dal preko 400 različnih vrst preoblikovalnih strojev: stiskalnic za različne materiale in namene. Osamosvojili bomo tudi to vejo proizvodnje in za njo zgradili nov objekt. Dosedanje dejavnost pa bomo še razširili in vključili v proizvodni program tudi orodja za preoblikovalno tehniko. Načrtujemo letno proizvodnjo 4000 t v vrednosti 600 milijonov.

Za nove objekte in opremo pa bomo potrebovali 260 milijonov din.

Tretji projekt, ki ga pripravljamo, je razširitev našega klasičnega programa: vodnih turbin, črpalke, žerjavov, opreme za cementarne in reduktorjev. Na tem področju želimo modernizirati in pojačati proizvodne kapacitete ter omogočiti izdelavo opreme večjih dimenzij kot pa jo dosedanje stroji dopuščajo. Ustvariti hočemo možnosti za izdelavo velikih vodnih turbin, mlinov za cement, težkih žerjavov itd. ter si odpreti širše možnosti na področju, kjer smo se že do sedaj krepko uveljavljali doma in v svetu. Ta projekt bo zahteval posege prav v vse obrate od livarn in pločevinarne do mehanske obdelave in montaže.

(Nadaljevanje na 2. strani)

UVELJAVLJANJE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU V NAŠI OSNOVNI ORGANIZACIJI

IZHODIŠČA ZA NADALJNJE DELO

Skoraj ne mine dan, da v sredstvih javnega obveščanja ne poslušamo ali beremo sestavka o uveljavljanju Zakona o združenem delu v naši samoupravni praksi. V nekaterih organizacijah združenega dela zakon uveljavljajo intenzivno, drugod spet manj intenzivno, v nekaterih pa celo še niti ne razmišljajo o tem, misleč, da imajo svoje samoupravne in družbenoekonomske odnose dobro urejene. Mnogi pa še čakajo na tako imenovane modele, da bi brez truda prepisali rešitve, do katerih so se dokopali drugi z mnogo truda in prizadevanja. To so po navadi tisti, ki so tudi v preteklosti neživljenjsko presajali tuje izkušnje v svojo prakso. Ta način dela se je marsikateremu v preteklosti tudi obnesel. Toda — ali se bo tudi sedaj?

In kako je pri nas, bo verjetno vprašal marsikateri Litostrojčan, če tako ali drugače ni soudeležen pri razreševanju cele vrste vprašanj pri uveljavljanju zakona na področju samoupravne organiziranosti in družbenoekonomskih odnosov. V Litostroju smo se že od sprejema zakona o združenem delu navadili, da moramo z lastnimi silami in lastno kreativnostjo na podlagi analiz in izkušenj iz preteklosti poiskati najboljše rešitve za bodočnost. Tudi če se nam vselej ne posreči najti najboljšo rešitev, moramo biti zadovoljni, ker je pač naša originalna in specifična za nas in ker jo lahko še vedno v praksi izpopolnimo. Moramo se na videz marsikomu zdi, da je po zborih in referendumu, na katerih smo potrdili nove koncepte samoupravne organiziranosti in družbenoekonomskih odnosov, nastalo določeno zatišje v intenzivnosti akcij uveljavljanja zakona. Pa ni tako! Potrjeni koncepti so samo globalne sheme, katere pa je potrebno skozi samoupravne akte razdelati do potankosti, da bi leti odsevali ne samo vse določbe zakona o združenem delu, ampak tudi določbe cele vrste novih zveznih in republiških zakonov, ki so že sprejeti, ali pa so v javni obravnavi, in tudi tistih, ki bodo v javno obravnavo šele dani.

Koncepti, ki smo jih sprejeli na zborih 23. aprila in potrdili na referendumu 25. aprila 1977, so temeljna izhodišča za nadaljnje obsežno delo pri pripravi samoupravnih aktov in organizacijskih sprememb. To delo pa se odvija z nezmanjšano intenzivnostjo v strokovnih službah, teamih, komisijah, samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah.

Poglejmo, katera temeljna vprašanja na področju družbenoekonomskih odnosov bodo v samoupravnih aktih podrobno in natančno opredeljena. (Navedel bom le najpomembnejša, ne da bi jih podrobno razlagal, ker so le-ta predmet samoupravnih sporazumov in posebnih splošnih aktov, ki so že, oziroma bodo kmalu v javni razpravi).

— Osnove in merila za delitev dela in ugotavljanja skupnega prihodka pri proizvodnji skupnega proizvoda.

— Odprava nosilstva celotnega posla v skupnem proizvodu in uveljavitev principa, da je vsak tozd — udeleženec v skupnem proizvodu, nosilec svoje faze skupnega proizvoda z vsemi pravicami in obveznostmi, ki iz tega izvirajo.

— Organizacija, načrtovanje in krmiljenje proizvodnega in poslovnega procesa.

— Določitev udeležencev in njih medsebojne odnose pri proizvodnji posameznih skupnih proizvodov.

— Opredelitev medsebojnih odnosov med tozdi-udeleženci v skupnem proizvodu in tozdi, ki niso neposredni udeleženci.

— Osnove in merila pridobivanja in delitve skupnega prihodka, dohodka in čistega dohodka.

— Osnove in merila svobodne menjave dela med tozdi in delovnimi skupnostmi.

— Delitev sredstev, pravic in obveznosti.

— Prenos dosedanjih združenih sredstev za financiranje proizvodnje na tozde.

— Delitev obratnih sredstev, tako da vsak tozd z lastnimi obratnimi sredstvi pokriva svojo nedokončano proizvodnjo, zaloge materiala in gotovih izdelkov.

— Osnove in merila za formiranje cen in cenikov.

— Osnove in merila za združevanje sredstev na nivoju delovne organizacije.

— Osnove in merila za združevanje sredstev za financiranje investicijskih programov.

— Osnove in merila za združevanje sredstev sklada skupne porabe itd.

Tudi na področju samoupravne organiziranosti je bilo potrebno podrobno opredeliti in v samoupravne akte unesti celo vrsto sprememb, ki izvirajo iz povečanega števila tozdov in delovnih skupnosti. Te spremembe so predvsem:

— Horizontalno obliko organiziranosti tozdov povezati z medsebojno odgovornostjo in medsebojnim sodelovanjem vseh v procesu po vertikali.

— V koncept samoupravne organiziranosti vgraditi sprejeti dolgoročni in srednjeročni razvojni program.

— Na podlagi določil zakona o združenem delu decentralizirati samoupravljanje v velikih tozdih (FI, PI) in delovni skupnosti skupnih služb.

— Opredeliti proizvodno, plansko, razvojno, prodajno, nabav-

no, kontrolno, kadrovsko in varnostno funkcijo vseh tozdov.

— Izdelati organigram tozdov in delovnih skupnosti po horizontalni in vertikalni ter določiti delovne in samoupravne enote tozdov.

— Opredeliti sistem planiranja v tozdih in na nivoju delovne organizacije. Osnove za dolgoročne, srednjeročne in letne planske bodo tudi v bodoče pripravljali v skupnih službah (POAE). Planiranje faz delovnega procesa pa bo koordinirala planska služba tozda Prodaje, v kateri bo vsak proizvod imel odgovornega glavnega planerja. V tej službi se bodo koordinirano planirali nosilci terminov. V operativnih planskih službah tozdov pa se bo vršilo terminiranje posameznih elementov, upoštevajoč razpoložljive kapacitete in vnaprej dogovorjene termine.

— Opredeliti sistem kontrole v tozdih in na nivoju delovne organizacije. Tudi v bodoče ostane v tozdih operativna in funkcijska kontrola, na nivoju delovne organizacije pa se ustanovi koordinacijski organ kontrole kvalitete, ki bo zasledoval in analiziral gibanje kvalitete ter sprejemal ukrepe za njeno izboljšanje. S kontrolo kvalitete na nivoju delovne organizacije pa bodo po vertikali strokovno neposredno povezane vse operativne kontrole v tozdih. Organ kontrole na nivoju delovne organizacije bo obenem razsodnik v sporih med tozdi in zastopnik delovne organizacije pred kupci. Pooblaščen bo tudi za izdajo vseh vrst garancij, atestov in izvedeniških mnenj.

— Opredeliti vlogo razvojne tehnologije v okviru delovne organizacije in njeno organizacijsko in strokovno povezanost z operativnimi tehnološkimi službami v tozdih.

— Organizirati v okviru tozdov prodaje službo za predkalkulacijo, tehnično in obračunsko kalkulacijo, ki mora pripraviti vse elemente za izračun predkalkulacijskih cen.

— Natančno opredeliti funkcije, ki so skupne za vse tozde in te poveriti strokovnim službam delovnih skupnosti.

— Organizirati in strokovno ojačiti nove tozde ter delovno skupnost finančno poslovnega računovodstva.

— Organizirati vse družbenopolitične organizacije po novem ter pripraviti vse potrebno za volitve novih samoupravnih organov.

V dopustniškem času bomo tja do konca leta sprejemali na zborih delavcev in na referendu-

Člani korejske delegacije med pogovorom v tovarni

ŠTUDIJSKI OBISK IZ SEVERNE KOREJE

9. in 10. avgusta je obiskala Litostroj delegacija iz Severne Koreje. Delegacija se je mudila v Sloveniji študijsko v okviru mednarodne tehnične pomoči in v organizaciji našega republiškega zavoda za mednarodno tehnično pomoč. Med tovariši, ki so obiskali Litostroj, je bil tudi pomočnik ministra za strojogradnjo tovariš Če Ken Ho.

Severna Koreja, ki ima veliko rek, proizvaja približno polovico svoje električne energije v hidroelektrarnah, ostalo polovico pa v termoelektrarnah. Zato je razumljivo, da je njihova delegacija postavila v ospredje vprašanje izdelave vodnih turbin, in sicer predvsem cevni turbin kot zadnje razvojne stopnje hidroagregatov za energetske izkoriščanje nizkih padcev. Dogovorili smo se o naši pomoči, ki jim bi jo lahko nudili pri konstruiranju te vrste strojev.

Tovariše iz Severne Koreje so zanimala tudi nekatera vprašanja izdelave skeletnih modelov za večje ulitke iz sive litine in jekla ter konstrukcijska izvedba žerjavov za prenašanje ingotov. Naši gostje so dobili vse potrebne informacije in si tudi ogledali naše proizvodne obrate.

Za spomin na svoj prvi strokovni obisk v Litostroju so nam pustili zajetno in bogato ilustrirano knjigo o zgodovini njihove osvojitve bodilne borbe in vrsto razglednic o njihovih mestih in deželi. Te so nas prepričale, da nas s Severnimi Korejci ne povezuje samo podobnost naše preteklosti, temveč tudi lepota gorske pokrajine.

mih naslednje samoupravne sporazume, statuta in splošne akte:

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v tozdi;

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev delovnih skupnosti FPR in SSP;

— Samoupravni sporazum o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti med tozdi;

— Statute tozdov in delovnih skupnosti ter statut delovne organizacije;

— Samoupravni sporazum o združevanju tozdov v delovni organizaciji;

— Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah in obveznostih delavcev delovnih skupnosti z delavci v tozdih;

— Samoupravni sporazum o skupnem prihodu;

— Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih na ravni delovne organizacije za delitev čistega dohodka;

— Samoupravni splošni akt o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke v tozdih in delovnih skupnostih;

— Samoupravni splošni akt o medsebojnih razmerjih v združenem delu na ravni tozdov in delovnih skupnosti, v okviru katerega so kot njegovi sestavni deli splošni akti:

— o varstvu pri delu;

— o izobraževanju in štipendiranju;

— o delu delavcev v tujini;

— o delitvi stanovanj in stanovanjskih posojil.

— Samoupravni splošni akt o upravljanju sredstev skupne porabe;

— Samoupravni sporazum o pridobivanju skupnega dohodka iz naslova združevanja sredstev;

— Splošni akt o sredstvih amortizacije v tozdu;

— Samoupravni splošni akt o knjigovodstvu;

— Splošni akt o družbeni samozasčiti;

— Samoupravni sporazum o osnovah srednjeročnega plana;

— Samoupravni sporazum o osnovah letnega plana za leto 1978.

Iz navedenega je razviden obseg in zahtevnost že opravljene dela in dela, ki ga moramo še opraviti do konca tega leta. Naloge, ki so še pred nami, terjajo angažiranost slehernega delavca v združenem delu, da po svojih močeh prispeva k oblikovanju in uveljavitvi samoupravnih sporazumov in splošnih aktov.

O rezultatih do sedaj opravljenega dela in nadaljnjih nalogah pri uveljavljanju zakona o združenem delu je razpravljala tudi komisija za spremljanje uveljavljanja zakona na svoji prvi seji dne 30. 7. 1977. Komisija je obravnavala tudi nekatere probleme, ki zavirajo hitrejšo uveljavljanje zakona o združenem delu, pomanjkljivosti pri delu posameznih teles in sprejela sklepe za pospešitev realizacije sprejetega programa.

Vukoslav Živković

INVESTICIJSKI PROGRAM

(Nadaljevanje s 1. strani)

Litostroj bo po tej rekonstrukciji dajal letno 9500 t opreme iz tega programa v vrednosti 1050 milijonov din. Rekonstrukcija pa bo zahtevala 320 milijonov din vlaganj v osnovna in obratna sredstva.

Z načrtovanimi rekonstrukcijami in razširitvami bo Litostroj povečal svojo realizacijo od dosedanjih 850 milijonov din na 2500 milijonov din, od česar bo izvoz predstavljal polovico te vrednosti.

Ob teh smelih načrtih ne smemo nikoli zanemariti, da je v njih načrtovano v pretežni meri naše bodoče delo in prizadevanje. Novi proizvodni prostori ter stroji in naprave ne proizvajajo sami, vse je odvisno od naših več ali manj pridnih rok delavcev, o čemer pa ne dvomimo, saj smo v dosedanjih 30-letih našega razvoja to mnogokrat dokazali.

Dipl. ing. Darinko Kolbl

PRIREDITVE OB TRIDESETLETNICI

— 19. avgusta ob 18. uri odhod planincev na Mt. Blanc

— 29. avgusta tiskovna konferenca, ki jo organizira Informativni center Litostroj

— 31. avgusta čiščenje okolice tovarne, kar organizira KS ZSMS Litostroj

— 2. septembra ob 16.30 slavnostna seja konference OOS in podelitev priznanj

— 2. do 7. septembra razstava umetniške fotografije, ki bo v prostorih banke ter v avli upravne zgradbe

— 3. septembra ob 7.30 podelitev priznanj jubilentom po tozdih

— 3. septembra ob 11. uri osrednja prireditve v Hali Tivoli

— 3. in 4. septembra ogled tovarne (3. septembra od 14.—17. ure in 4. 9. od 8.—16. ure)

— 3. septembra ob 15. uri srečanje absolventov Izobraževalnega centra Litostroj v Mostecu

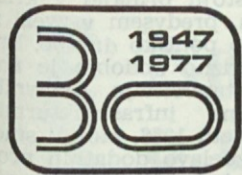
— 10. septembra izlet jubilentov na Djerdap in po poteh AVNOJA

ŠE NEKAJ DOGODKOV, KI SE BODO ZVRSTILI V MESECU SEPTEMBRU

— 10. septembra letne športne igre ZPS, ki bodo v Domžalah

— 15. do 17. septembra ob 15. uri izlet upokojujencev v Poreč

— 17. septembra otvoritev tovarne Kladivar 77 v Zireh ob 10. uri

TRIDESET LET ZVESTOBE

V tej številki objavljamo še drugi del pogovorov z jubilarji — tridesetletniki. Žal nam je, da nismo mogli objaviti vseh fotografij, ker so to meseci dopustov in tudi večje odsotnosti. Vsem, ki so sodelovali se lepo zahvaljujemo in si želimo, da bi se še dolgo srečevali v tovarni, pa tudi izven nje.

Tovariš Anton Pečnik je bil takoj pripravljen za razgovor. »V tovarno sem prišel septembra 1947. Aktivno sem sodeloval pri izgradnji, kljub temu, da je šlo zelo težko brez strojev in naprav. Tudi prevoza ni bilo, zato smo gradbeni material prenašali kar z rokami. Ni nam bilo težko delati za sebe in za skupnost. V režijski mizarni se

je delo odvijalo v težkih razmerah, saj so bili prostori odločno premajhni. Delal sem cele dneve, pa še udarniško, vendar mi še malo ni žal, saj lahko vidim sadove našega skupnega prizadevanja.

Vesel sem, da praznujem s tovarno in obenem ponosen, da sem tudi sam sodeloval pri njeni izgradnji,« je končal pogovor tovariš Pečnik.

S tovarišem Dušanom Potočnikom, vodjem obrata orodjarne smo se pogovarjali na njegovem delovnem mestu. Meni, da so perspektive za mlade strokovnjake velike, saj obstajajo vse možnosti šolanja ob delu. Potreba po strokovnih sodelavcih pa je velika in bo tudi v prihodnje. Sploh pa je delo mladih najpomembnejša stvar za nadaljnji

razvoj in obstoj naše tovarne. Tovariš Potočnik je vseskozi rad sodeloval z njimi in jim pomagal z nasveti. Ponosen je na vrsto mladih sodelavcev, ki so danes konstrukterji, delovodje, referenti, tehniki in inženirji. Še posebno je vesel, če jim je lahko kakorkoli pripomogel do uspeha.

Trenutna ocena položaja v tovarni se mu zdi ugodna. Še posebno zadnja organizacijska gibanja lahko vodijo do večjih rezultatov, ti pa bodo zagotovo ustvarjeni s še tesnejšim sodelovanjem nas vseh. Zadnja leta posvečamo precej pozornosti nakupom novih strojev in prav je tako, saj je težnja pri nas — novejša tehnologija obdelave, ta pa se da doseči s sodobnimi stroji, ko gre delo hitreje, lažje, lepše in točneje od rok.

Lepih trenutkov v tovarni se tovariš Potočnik spominja kar precej, pa naj bo to vsak novozgrajeni objekt, vsako novo postavljeno strojo, vsaka nova naprava ali pa tovarištvo in sodelovanje, pa delitev ključev novozgrajenih stanovanj in še mnogo drugega. Povedal je še anekdoto: Pri svojem prvem obisku v Litostroju se je tovariš Tito po ogledu gradbišča ustavil sredi med nami in nas vprašal, kako smo zadovoljni s tovarišem Leskoškom-Luko. Pa se hitro oglašil en gorečnejši iz naših vrst, da smo zelo zadovoljni in da smo ga zato tudi izbrali. Tito pa se je, z njemu lastnim hudomušnim nasmeškom obrnil k nekemu svojemu spremljevalcu, in rekel: »To nisam još znao do sad«.

Tovariš Potočnik se spominja: »Če sedaj listam vse pohvale, zahvale, priznanja, nagrade, odlikovanja itd., mislim, da sem dobro izpolnil vse naloge. Poskušal sem opraviti zastavljene naloge z vso zavzetostjo, znanjem in iznajdljivostjo. Bil sem tehnični risar, soustanovitelj in knjižničar tehnične knjižnice, soustanovitelj in prvi arhivar v arhivu risb, prvi fotokopirer,

vodja naročilnega oddelka v glavni izgradnji naznotraj in navzven, delovodja ključavničarske delavnice v kapitalni izgradnji, delovodja pri zarisovanju vmesnih operacij in vrtnanju v proizvodnji, obratovodja pri črpalkah in pozneje pri montaži in obdelavi talnih transportnih sredstev. Pri vsem tem se moram spomniti starejših Litostrojanov, živečih in pokojnih, ki so me pri mojem delu usmerjali, učili in mi nešteto svetovali. Njim gre moja zahvala!«

Na koncu nam je tovariš Potočnik opisal še prva leta naše mlade tovarne. Leta 1947 nas je dvakrat obiskal tovariš Tito. Ob drugem obisku je tovariš Franc Leskošek-Luka predlagal, da se tovarna preimenuje v Titove zavode Litostroji. Graditev tovarne je takratnemu maloštevilnemu kolektivu zadala polne roke dela. Delali so tako rekoč cel dan, na petek in svetek in to udarniško, brez plačila nadur. Vse to samo z enim ciljem: da bo tovarna do septembra pripravljena za obratovanje. In v tem vrvežu je LITOSTROJ nenehno obiskoval tovariš Leskošek-Luka, ki je kot oče bedel nad izgradnjo tovarne. V tem obdobju so bili izdelani tudi prvi načrti za tri stanovanjske bloke na Djakovičevi cesti.

»V tem letu smo praznovali tudi prvi litostrojski 1. maj. Ker nismo imeli primernih prostorov za to, smo okrasili in izvedli prireditve v takratni dvorani ECZ (sedaj Viator). Poleg govorov in recitacij je mladi in maloštevilni litostrojski igralški krožek uprizoril odlomek Cankarjevega Hlapca Jerneja. Ker sam nisem bil sposoben za igralce, sem bil zadolžen za zastor. Bilo je imenitno,« je končal pogovor tovariš Dušan Potočnik.

Tovariš Martin Finc: »V letu 1947 sem se zaposlil v Titovih zavodih Litostroji. Seveda sem bil že na ta naslov zelo ponosen. Takoj sem se vključil v izdelavo vseh pripomočkov, orodij in naprav za livarno, topilnico, čistilnico in modelno mizarstvo. Naš delavnik je trajal do kosila, po kosilu pa je sledilo udarniško delo. Tako je bilo dan za dnem.

Ker sem nastopil delo kot kvalificiran kovinar z nekajletno prakso, sem postal vodja skupine. Po enoletni šoli pa sem postal VK kovino-modelar. Pozneje sem pričel obločno in avto-geno vroče in hladno variti litino in sem vodil skupino delavcev celih 20 let.

(Nadaljevanje na 4. strani)

JUBILANTI — JUBILANTI — JUBILANTI — JUBILANTI — JUBILANTI — JUBILANTI — JU

30-LETNIKI

Vlado Avbelj, Ivan Bokal, Bojan Brenčič, Božena Božič, Janez Babnik, Ivan Božič, Slavka Brinovec, Anton Carman, Ivan Černoša, Franc Černjavič, Franc Černivec, Janez Dimnik, ing. Martin Einhauer, Lovro Eržen, Martin Finc, Mihael Fuss, Rudolf Finžgar, Stane Grundner, Janez Jerman, dr. Vladimir Jordan, Miroslav Jager, Ciril Jerin, Ladislav Kutnar, Karl Korošec, ing. Jože Kušar, ing. Boris Klemenec, Dominik Komel, Anton Levstek, Anton Lovše, Rozalija Lukanovič, Slavka Lampič, Valentin Leskovec, Alojz Madjar, Franc Mučič, Alojz Mencej, Ivan Meserko, Sonja Mravlja, Filip Novak, Janez Presetnik, Anton Pečnik, Dušan Potočnik, Janez Predikaka, Filip Rant, Rafael Rihar, Bojan Rozman, Anton Smolej, Jože Sterle, Jože Staudacher, Janez Samotorčan, Martin Seničar, Stanislav Svetelj, ing. Ivan Šavor, Ludvik Šarf, dipl. ing. Leopold Šolc, Franc Sušteršič, Marjan Špende, Jože Šteblaj, Alojz Šprohar, ing. Milan Spolar, Črtomira Troha, ing. Boris Tertnik, Franc Vrenk, Bogomir Vrhovec, Davorin Vičič, Jože Vukšinič, Vesna Zajc, Ivan Zigmund, Andrej Zorž, Franc Zabkar, Ladislav Žigon.

20-LETNIKI

Ciril Androjna, Franc Božič, Marta Bunič, Rudolf Belak, Ivan Bohorič, Nedeljko Cvetkovič, Drago Dečman, Franjo Drk, Ignac Grum, Uroš Grab Grabovac, Jože Gomilar, Alojz Horvat, Peter Jenko, Ana Jesenovec, Janez Jugovič, Janez Jurček, Jožefa Kamin, Alojz Kuhelj, Marjan Klemen, Antonija Koleša, Miroslav Keržič, Josip Katanec, Marjan Križnar, Vlado Kristič, Franc Miklavčič, Ivanka Maček, Mesec Jože, Marija Milek, Franc Medved, Franjo Mitrovič, Janez Murn, Emil Novak, Josip Novosel, Jože Oman, Feliks Pevec, Stanislava Pečirver, Ana Pleterški, Franc Pirnat, Marko Pintar, Frančiško Pate, Stjepan Rataj, Franc Repar, Martin Rop, Jožef Režonja, Ivan Skala, Marija Sajk, Tončka Starašinič, Marija Svagelj, Alojz Štancar, Franc Šavor, Jože Šoštar, Franc Šoln, Ivan Škafar, Alojz Sušteršič, Pavel Tavčar, Viktor Tomažič, Jožefa Tomašević, Ferdinand Veršec, Friderik Vesel, Franc Vindiš, Radoslav Vukolič, Ivan Zalokar, ing. Anton Zabajek, Franc Žohar.

15-LETNIKI

Jože Avbelj, dipl. oec. Alenka Barborič, dipl. ing. Franc Ba-

har, dipl. ing. Janez Belič, Mijo Barič, Janez Bajt, Valentin Cerar, Šukrija Čatak, Franc Čopi, Ivan Dekanj, Jože Debeljak, Zoran Djordjevič, Ladislav Finžgar, Jože Grum, dipl. ing. Jože Gašperlin, Tomaž Gaberšek, Anton Glavač, Mehmed Galič, Avguštin Gosar, Janez Hafner, Marjeta Hribovšek, Ivan Hrastovec, Anton Hrovat, Janez Hrovat, Josip Horvat, Rupert Hlebec, Anton Hrastovec, Hema Jakopič, Nikola Jalšovec, Jerko Jakus, Vladimir Jakopič, Alojz Jezernik, Jože Košak, Ivan Križman, Anica Kovačič, Olga Kozel, Pavel Kumer, Venčeslav Kajbič, Vlado Lugarič, Stanislav Lomšek, Martin Lokanec, Martina Mavsar, ing. Stanko Marjanovič, Vinko Miše, Radojka Mijaič, Ivan Murn, Peter Malovrh, Srečko Mavec, Jože Mrhar, Jožefa Mežan, Ružica Noyak, Jože Novak, Pavel Novak, Stanislava Osredkar, Ernestina Panzova, Jože Pavlič, Ciril Plut, dipl. ing. Peter Poženel, Erika Puhalo, Ivanka Pisk, Jožef Peternel, Mihael Papež, Anton Perhaj, Ciril Peterca, Franc Pekolj, Srečko Pirc, Matolda-Bogomira Perme, Julijana Prešeren, Franc Reiter, oec. Janez Rupnik, Tomo Radžen, Jože Rataj, Roza Rogelj, Ivan Sadar, Anton Smolič, Janez Sto-

par, Janko Sopotnik, Lazar Stefanovič, Stane Starman, Alojzij Sadar, Alojz Sečkar, Pavel Stupnikar, Marija Šifrer, Rajko Šabec, Milan Škoda, Franc Šmid, Jože Škupca, Stanislav Štiftar, Vladimir Škrbe, Alojz Sušteršič, dr. Edo Tepina, Dragoslav Trifunovič, Anton Terlep, Ivan Tkalac, Jože Verbovšek, Peter Wernig, Ignac Zajec, Mihael Zore, Ana Zupančič, Ana Zoran, Vukoslav Živkovič, dipl. oec. Terezija Žižič, Jože Zužek, Franc Žerak, Ivan Žalc, Ivan Žalik.

10-LETNIKI

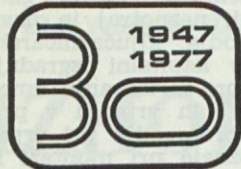
Bela Bačič, Slavko Cerkevnik, Marijan Černivec, Anton Drašler, Jovan Degenek, Jernej Dovč, Rudolf Finžgar, Anton Glavan, Franc Gider, Ivan Habjan, Djuro Jambrošič, dipl. ing. Kostas Kalagasidis, Anton Košiček, Djuro Klepec, Milan Likar, Blaž Marguč, dipl. ing. Ignacij Novak, Edvard Pikel, Vasilij Pavlovič, Stanislav Popek, Cveto Rovšek, Alojzij Sitar, Ladislav Sazonov, Avguštin Simonič, Peter Strnad, Anton Špende, Stjepan Šimunič, Alojzij Suštar, Anton Tomšič, Petar Vujaškovič, Božidar Vesel, Pavel Završnik, Radomir Babič.

25-LETNIKI

Štefan Božič, Milan Bremec, Hrabroslav Bombač, Jože Bizjak, Jakob Bradeško, Janez Cerar, Dušan Carli, Stanislav Ceperin, František Dvorak, Adolf Dimc, Karol Drašler, Mirko Erman, Stanislav Fajfar, Franjo Grosman, Alojz Grebenc, Rihard Gamberger, Srečko Grošel, Viktor Grebenšek, Franc Gračnar, Zdenko Gruden, Andrej Grom, Vaclav Havliček, Ivan Hudolin, Aleksander Iličenko, Andrej Jesenovec, ing. Jože Juvan, Vinko Kermelj, Vladimir Kežžar, dipl. ing. Franc Končan, dr. Marko Kos, oec. Alfred Kramer, Jožef Koderman, Maksimiljan Kričaj, Janko Kopač, Jože Lukanc, dipl. ing. Primož Legat, Ilija Lambrovski, Lambro Lambrovski, ing. Jože Lisjak, ing. Leopold Malovrh, Franc Majnik, Ciril Omejc, Janez Oprešnik, Ivan Oven, Avgust Pongrac, dipl. ing. Franc Pentek, Franc Petrovič, Pavle Peteh, Leopold Perme, Ivan Pogačar, Simon Poberaj, Drago Pogačnik, Danilo Rožec, Janko Robida, Ivan Suholežnik, Štefan Sambolec, Jože Starman, Jože Stankovič, Marjan Trobec, ing. Franc Tomšič, Ivan Tomažević, Ivan Vidmar, Cveto Vidrih, Anton Velkavrh, Franc Zalar, Peter Zajc, Franc Ziherl, Franc Žerovnik, Janez Žnidaršič.

Delavci, ki so rasli in živeli s tovarno, s katero danes praznujejo tridesetletni jubilej. Ker je bila slika posneta v času dopustov, na žalost, niso na njej vsi jubilarji.

TRIDESET LET ZVESTOBE

(Nadaljevanje s 3. strani)

Če bi govoril o najlepših trenutkih v mojem kolektivu, ne smem pozabiti leta 1956, ko nas je obiskal tovariš Tito in sva si podala roki, ravno tako tudi leta 1958. Kot šestnajstkratni udarnik, dvakratni racionalizator in enkratni novator sem bil počaščen v prisotnosti najvidnejših takratnih funkcionarjev. Bil sem izvoljen v prvi delavski svet tovarne. Vem, da bi lažje opravljal delo na vseh področjih, če bi imel več izobrazbe. Današnja mladina ima večjo možnost priti do izobrazbe, kar jim bo brez dvoma koristilo na strokovnem področju. V tovarni in izven nje sem vedno aktivno deloval na družbenopolitičnem področju. Ze leta 1947 sem bil predsednik sindikalne organizacije livarne, nato sekretar osnovne organizacije, pa član tovarniškega komiteja, član centralnega delavskega sveta (dve mandatni dobi njen predsednik), pa še član upravnega odbora, član zbora proizvajalcev itd.

Najtežje obdobje mi je ostalo v spominu v drugi mandatni dobi mojega predsedovanja centralnemu delavskemu svetu. Bilo je težko finančno stanje, naš žiro račun je bil blokiran tudi po 30 dni v mesecu, plačo smo dobivali tudi po pet dni kasneje in še to s posredovanjem delegacij funkcionarjev in vodilnih v podjetju pri takratnih najvišjih predstavnikih republike.

»Službo v Litostroju sem nastopil leta 1947,« se spominja tovariš Franc Zabkar. »Režijska mizarna je bila takrat še v prostorih, kjer so sedaj delavnice za šibki tok. Spominjam se, da smo imeli sprva le ročno orodje. Dela je bilo ogromno, pa nam vseeno ni bilo pretežko. Veseli smo bili, da smo končno dočakali težko pričakovano svobodo in da smo delavci postali gospodarji na svoji zemlji.« Tovariš Zabkar, ki še danes dela v režijski mizarni, nam je v nadaljevanju pogovora povedal, da se je potem stanje iz dneva v dan izboljševalo. Življenje je ena sama velika šola, saj se vedno učiš in nikoli vsega ne znaš. Prav to pa je napaka pri večini mladih delavcev, saj mislijo, da so takoj strokovnjaki, ko pridejo iz šole.

Tovarišica Božena Božič zaposlena v KSS. »V Litostroju sem prišla 1. februarja 1947. Bila je huda zima in dosti snega, tako da smo gazili do tovarne, ker takrat še ni bilo urejenih cest. Pisarniške prostore smo imeli v poslopju, kjer je sedaj TOZD IVET, stavba pa je bila takrat manjša kot je sedaj. Začeli smo skromno s starimi pripomočki. Naš prvi mentor je bil že pokojni pravnik tovariš Janez Premerl, ki se je spoznal na vse in nam je nudil vso pomoč ter ostal vsem v lepem spominu. Pri vstopu v Litostroju sem imela dovršeno gimnazijo z veliko maturo. Nato sem se izpopolnjevala v knjigovodskem in strojepisnem tečaju. Bila sem zaposlena na delovnih mestih administrativnega manipulant, tajnice in vodja odseka tajništva.« V nadaljnjem pogovoru nam je tovarišica Božena povedala, da večjih kriz v Litostroju ni bilo. Bila so pač obdobja manjših naraščanj, kar je bilo občutiti tudi na osebnem dohodku, pa je tudi to prešlo. Sama pa je doživljala najlepše trenutke takrat, ko je kakšnemu skromnemu delavcu sestavila npr. prošnjo za stanovanje ali pa komu naredila kakšno uslugo.

»V tovarni bi morali bolj skrbeti za varnost pri delu in o tem poučevati ljudi. Iz odškodninskih zahtevkov vidimo,

koliko poškodb nastane pri delu, kar ima za posledico izgubljene ure in invalidnost.«

Tovariš Filip Novak starejši nam je pripovedoval o svojem delu, kriznem obdobju ter o najlepšem trenutku, ki ga je doživel v Litostroju. »V livarni sive litine sem v začetku delal kot brigadir pri pripravi in čiščenju prostorov za novo ulivanje. Med tem časom sem opravljal tudi tečaj za žerjavovodjo in ga uspešno končal ter prevzel v upravljanje žerjav, k ga upravljam še danes.« V kriznem obdobju delavci vseeno niso obupali in niso zapuščali tovarne, ampak so se spoprijeli z obstoječim stanjem in združili svoje sile za boljši jutri.

»Najlepši trenutki zame so bili, ko je bila otvoritev livarne sive in jeklene litine, na katero je prišel tudi predsednik republike Josip Broz Tito. Prav tako se spominjam vsakoletnega praznovanja otvoritve tovarne, še posebej ob njeni 25-letnici, ko smo jubilarji potovali v Leningrad in si ogledali njegove zgodovinske znamenitosti.«

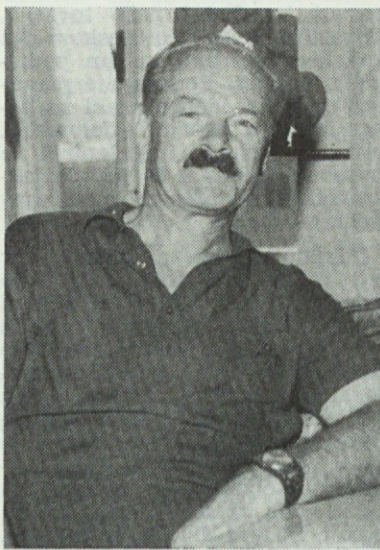
»Kot udeleženec NOB sem član ZB NOV in aktivno delujem v terenskem odboru ZB. Po sprejetju nove ustave in nove organiziranosti organov KS pa sem tudi delegat zbora delegatov,« nam je o svoji aktivnosti povedal tovariš Novak. Za zaključek pa je še dejal, da si šteje v posebno čast, ker se njegov jubilej ujema z jubileji tovariša Tita, saj nas je naš maršal obiskal osemkrat in je bil vsak njegov obisk za tovariša Novaka posebno doživetje.

Tovarišica Črtomira Troha. »V tovarni sem zaposlena od avgusta 1947. Bilo nas je malo, zato smo živeli složno, kakor velika družina. Odnosi so bili tovariški, med nami ni bilo razprtij, kljub temu, da smo delali od zore do mraka, brez vsakega nadurnega nadomestila...

Udeleževala sem se vseh delovnih akcij, obiskovala razne seminarje in tečaje, tako, da sem leta 1949 dobila zaposlitev v personalnem oddelku za kadrovske evidenco. Naš vodja je bil tovariš Albin Vipotnik, na katerega sem še danes zelo ponosna. Bil je star komunist, delegat na Cebinah in borec od leta 1941. Do svojih podrejenih je bil zelo tovariški in pošten. Z njegovim odhodom so se odnosi v kadrovski službi poslabšali. Leta 1962 so me premestili na slabše delovno mesto pod pretvezo, da bodo evidenco razformirali, čeprav nisem bila kaznovana, temveč večkrat celo pohvaljena za uspešno delo. Evidenca se ni razformirala, moje nekdanje delovno mesto pa za sedaj tovarišica, ki je mlajša kakor moja delovna doba v tovarni, pa še z boljšimi dohodki... Prejemali smo 80% plače, vendar sem ostala podjetju zvesta in ga nisem zapustila, kot nekateri, ki so odšli, in se vrnil, ko so se finančne razmere izboljšale.

Kar se tiče mladih, se strinjam, da se jim omogoči razvoj in pridobivanje znanja, nisem pa za to, da imajo prednosti. V podjetju ne bi smeli pozabiti, da smo tudi mi nekoč bili mladi in da jih je veliko, ki bi po 30 letih službovanja v matičnem podjetju zaslužili več priznanja, boljše delovna mesta, večje prejemeke...

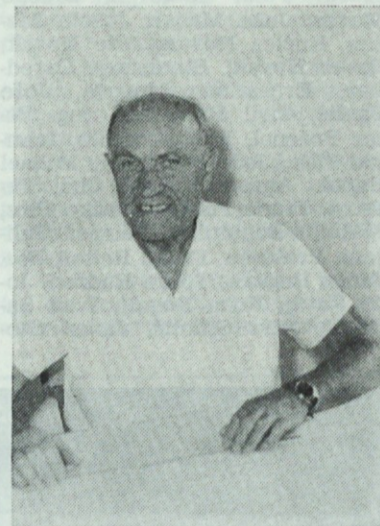
Trenutno nimam nobenih funkcij, bila pa sem grupni poverjenik sindikata in blagajnik ZK. Iz članstva ZK sem izstopila leta 1962, ko sem bila premeščena na slabše delovno mesto, ker partija ni ukrepala proti nepravilnostim posameznih šefov...

Filip Novak

Črtomira Troha

Anton Levstek

Vesela sem, ker se boj jubilej pokriva z jubilejem tovariša Tita in ZKS, ob tem pa tudi sama slavim 50-letnico rojstva.

Tovariša Antona Levstka ing. smo srečali na običajni poti po delavnicih ter ga povprašali, kaj ve povedati zanimivega predvsem iz zgodnje zgodovine Litostroja.

Popeljal nas je do vodoravne stružnice Oerlikon, ki smo jo dobili leta 1948, ko je bil objekt mehanske obdelave še v gradnji. Ker prostora za uskladiščenje ni bilo, smo postavili stroj kar tja, kjer bo kasneje obratoval, pred poškodbami pa smo ga zavarovali z leseno barako. Ko smo ob neki priliki odprli leseno hišico, da bi ugotovili vpliv okolja na stroj, smo videli, da se zaradi temperaturnih sprememb močno znojil. Zadevo smo rešili z ogrevanjem oziroma sušenjem z električnimi pečmi. Tako je stroj brez poškodb prestal skoro eno leto, preden smo

ga vključili v proizvodnjo. Tovariš Levstek nas je peljal naprej do velike stružnice »Karusel«, izdelane v tovarni Schiess iz Düsseldorfa, ki smo jo dobili na račun reparacij. Ta stroj ima še dobro vidne poškodbe od letalskih bomb. K temu stroju smo prigradili poseben Ward-Leonardov električni pretvornik, tako da pogonski motor napaja istosmerni motor, kar omogoča brezstopenjsko regulacijo hitrosti. Zatem nam je ing. Levstek povedal anekdoti, ki se mu je pripetila na industrijski šoli, kjer je poučeval predmet obdelovalni stroji. Ko je eden od učencev pri pouku malo zadremal, ga je tovariš Levstek nenadoma vprašal, kaj je to modul. Ker pa je učenec hitro in točno odgovoril, mu je ing. Levstek dejal, da lahko še naprej dremlje.

Za izdelavo vodnih turbin v Litostroju ima izredne zasluge takratna podružnica Schneider iz Škofje Loke. Poseben ponos te tovarne je bila stružnica Bohringer. Ker smo bili pri izdelavi turbin močno odvisni od podružnice v Škofji Loki, je matično podjetje organiziralo družabni večer v gostilni Plevna. Gostili smo se lahko samo s pijačo, ker hrane gostilna ni imela. Pa so nam iz Litostroja pripeljali večjo pločevinasto posodo, v kateri so bila jajca. Tako smo si vsaj za silo potešili lakoto. Iz tega se vidi, kakšno pomanjkanje hrane je bilo takoj po vojni. Nazadnje nas je tovariš Levstek popeljal še v jeklolivarno k 6-tonski električni obločni talilni peči Stein-Rubeaux. Ta peč je bila sestavljena kvalitetno in v rekordno kratkem času.

Tovariš Rado Avbelj je zaposlen v prodajnem sektorju.

»V podjetje sem prišel leta 1947 in dobil matično številko 29. Prvi vodja mi je bil tovariš Karel Korošec, katerega bogate izkušnje so bile vodilo v mojem nadaljnjem delu. Preko statistike, planskega oddelka in priprave dela sem nazadnje pristal v oddelku predkalkulacije. Odgovorno delo in strogi nadrejeni so me izoblikovali v delavca, ki je skupno s sodelavci iz Projekcije in prodaje pomagal graditi in izpopolnjevati celotni sistem priprave in izdelave ponudb. Bogate izkušnje so mi omogočile, da sem leta 1961 prevzel vodstvo oddelka predkalkulacije, kjer sem ostal do leta 1975, ko sem bil premeščen v vodstvo PS. Leta 1973 sem diplomiral na I. stopnji VEKŠ in upam, da bom tudi v prihodnje izkoristil dosežane izkušnje in dolgoletno prakso na tem področju.

Po mojem do sedaj še nisimo občutili resnejšega kriznega obdobja. Dve stvari pa sta zelo zaskrbljujoči: nekonkurenčnost zaradi predolgih dobavnih rokov in previsokih cen. Toda zmotno je mnenje mnogih, da je ta problem le v pristojnosti Prodajnega sektorja. Zato bo morala delovna organizacija kot celota posvetiti temu mnogo več pozornosti, saj v razvitih državah že dalj časa velja pravilo: ni problem proizvajati, problem je prodajati! Prepričan sem, da bomo z uvajanjem novih tozdov in dohodkovnih odnosov te kakor tudi druge podobne težave zadovoljivo rešili. Pri tem želim naši delovni organizaciji ter vsem sodelavcem še mnogo, mnogo uspehov!«

Ing. Boris TERTNIK je pričel delati v Litostroju že leta 1946. Takrat je bil kolektiv tako majhen, da so se vsi poznali med seboj in ni bilo problemov pri skupnih akcijah v tovarni ali izven nje. (Graditev ceste Ljubljana-Vrhnika ali Dom partizana Zg. Šiška itd.) Njegovo delo bi lahko razdelili v več faz: od konstrukcije, priprave dela do vodje notranje montaže, pa vodje obrata ND in industrijske opreme. Vodil je nadzor nad večjimi objekti na terenu tako doma kot v tujini. Sedaj pa je že 5 let šef biroja za plan. Na vprašanje o kriznem obdobju tovarne pa je tov. Tertnik odgovoril: »Litostroju je v

svojem obstoju prihajal v krizna obdobja, predvsem v zvezi z investicijsko politiko družbe. Prvo večje krizno obdobje je nastalo z ustanovitvijo državnih investicij na infrastrukturnih objektih v letu 1956. Morali smo preiti na izdelavo dodatnih proizvodov, to je enotne opreme vilicarjev, dieselskih motorjev in stiskalnic. S tem smo bili vedno bolj izpostavljeni tržišču, to je pridobivanju pravih naročil naših proizvodnih zmogljivosti, ki vedno pripelje do manjših ali večjih kriznih obdobjev.«

Najlepše trenutke je doživljal ob spuščanju objektov v pogon. Najraje se spominja predaje 60-tonskega žerjava v Zambiji švedski firmi Sweco. Takrat so predali žerjav brez pripomb in so se lahko takoj vrnili domov iz 8000 km oddaljenega kraja.

O mladih pa tov. Tertnik meni, da bi jim morali več zaupati že v mlajših letih, s tem, da bi jim bili starejši v oporo s svojimi izkušnjami. V naši delovni organizaciji imajo mladi izredne perspektive, saj tako širokega znanja ne dobijo v majhnem, čeprav bolje plačanem podjetju. Seveda pa jim je treba dati po določenem času tudi veljavo, sicer hočejo svoje znanje uveljaviti drugje.

»Trenutno je Litostroju zelo homogena organizacija, ki zna v vsakem trenutku v dogovoru z vsemi najti pravo odločitev za dosego najboljšega rezultata. Strukturo pridobivanja naročil pa je nujno treba približati proizvodnim zmogljivostim (premalom naročil) za črpalke, dieselske motorje in cementno opremo.«

O izboljšavah v tovarni pa je tov. Tertnik dejal: »Mislim, da bi morali spoštovati dogovore, za katere smo se skupno odločili, in to na vseh področjih. Ne bi smeli kloniti pri vsakem problemu. Če res ne gre, za kar smo se predhodno dogovorili, bi to morali skupno spremeniti in se tega v bodoče tudi držati.«

»Mislim, da mladi dostikrat ne vedo, da nam je zrasel standard, ker o tem premalo pišemo. Včasih smo več delali za materialno osnovo in zato imeli manjšo osebno potrošnjo, danes pa veliko gledamo tudi na to,« je na koncu dejal tov. Tertnik.

Tovariš Rafael Rihar se spominja leta 1947, ko je bila zgrajena današnja siva livarna z ostalimi manjšimi obrati.

Na vprašanje, katere najlepše trenutke je doživel v teh 30 letih, je tovariš Rihar povedal, da je bilo to leta 1951, ko so delavci prevzeli tovarno v svoje upravljanje in izvolili prvi delavski svet, ter leta 1957, ko je podjetje praznovalo 10-letnico obstoja ob prisotnosti tovariša Tita.

Tovariš Rihar bi v naši delovni organizaciji izboljšal predvsem tri stvari: disciplino, malico in obveščanje. V disciplino bi se vsekakor povečala produktivnost. Pri malici bi morali izboljšati kvaliteto tako toplih kot mrzlih obrokov, misliti pa bi morali tudi na diabetike. Zaradi boljšega obveščanja bi bilo potrebno v našem časopisu objavljati vsaj bistvene sklepe delavskega sveta, upravnega odbora in zborov delavcev.

Tovariš Marjan Špende. »Opažam, da se mladi zelo zavzemajo za napredek delovne organizacije in sem z njihovim delom zadovoljen. Imam pa občutek, da jim starejši premalo pomagajo in zelo neradi posredujejo svoje znanje. Mlade strokovnjake v pravem pomenu besede lahko preštejemo na prste, saj morajo poleg teorije imeti tudi prakso, to pa si pridobijo šele z leti, tako da že niso več mladi.«

»Krizno obdobje, 80% plače? Saj nisimo podgane, ki zapuščajo potapljačo ladjo. Vzdržali smo in če bo potrebno, bomo še. Z boljšo storilnostjo in disciplino se da marsikaj premakniti. Mislim, da gre zahvala vsem, ki so to obdobje vzdržali

§ Novosti osnutka zakona o delovnih razmerjih

V javni razpravi je osnutek zakona o delovnih razmerjih. Že njegovo ime pove, da ureja področje delovnih razmerij delavcev, to je tisto področje, ki sta ga doslej urejala zvezni in republiški zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu — oba zakona bosta z uveljavitvijo novega zakona o delovnih razmerjih prenehala veljati.

V javni razpravi o zakonu o delovnih razmerjih bi morali sodelovati prav vsi delavci, saj ta zakon opredeljuje tiste naše pravice, obveznosti in odgovornosti v delovnem razmerju, ki se z njimi dnevno srečujemo in je zakon prav zato vsakemu delavcu blizu in razumljiv.

Prvi korak v javni razpravi je izvedla konferenca delegacij TOZD FI sklicala skupno posvetovalno političnimi organizacijami in samoupravnimi organi TOZ DFI sklicala skupno posvetovanje, na katerem sta bila poleg osnutka zakona o delovnih razmerjih obravnavana tudi osnutek zakona o organu samoupravne delavske kontrole ter zakona o referendumu in drugih oblikah osebnega izjavljanja.

Novosti zakona glede na dosedanje ureditve
— Delovna razmerja uredijo delavci v temeljni organizaciji s samoupravnim splošnim aktom (s tem bomo nadomestili naš dosedanji Samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu), najvažnejše osnove delovnih razmerij pa morajo biti opredeljene že v Samoupravnem sporazumu o združevanju dela delavcev, ki je temeljni akt v TOZD.

— Zakon ne pozna več pojma delovnega mesta in tudi ne sistemizacije delovnih mest. Tako delavec ne sklone delovnega razmerja za določeno delovno mesto, temveč za **opravljanje dolo-**

čenih del in nalog. V zvezi s tem osnutek določa, da je med trajanjem delovnega razmerja na podlagi ugotovljenih delovnih potreb delavec lahko **razporejen na vsako delo oz. k vsaki nalogi**, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi oz. z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

Opis vseh del in nalog v TOZD za zahtevano strokovno usposobljenostjo, delovno zmožnostjo, posebnimi zahtevami, delovnimi pogoji, vrsto odgovornosti in drugimi sestavinami, pomembnimi za njihovo opravljanje in vrednotenje pa se v TOZD določijo z **razvidom oz. katalogom del in nalog**.

— Kandidatu, ki je izbran na podlagi javne objave oz. razpisa, je potrebno pred sklenitvijo delovnega razmerja vročiti samoupravni splošni akt o delovnih razmerjih, statut TOZD in samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev — če kandidat ne podpiše izjave o tem, da sprejema ta samoupravni sporazum, ne more skleniti delovnega razmerja.

— **Čas pripravnosti** osnutek zakona skrajšuje na maksimalno 1 leto (prej 2 leti), odpira pa tudi možnost, da se kot pripravnik razporedi delavec, ki ne sklone prvič delovnega razmerja, pač pa po končani visoki, višji ali srednji šoli prvič začne opravljati dela oziroma naloge, za katere je predpisano pripravništvo in še nima potrebnih izkušenj za samostojno delo.

Zakon daje tudi možnost razporeditve pripravnika za določen čas, to je do preteka pripravniške dobe, pri čemer mora zaposlitev za nedoločen čas še naprej ostati pravilo.

— Pomembno novost prinaša zakon v 67. členu, ko določa, da **delavke** lahko sklone delovno razmerje za krajši kot polni delovni čas. Gre za dela oziroma naloge, ki naj bi se opravljale v polnem delovnem času, tako da se delovni čas ne skrajšuje zaradi posebnih pogojev dela, temveč gre za posebno varstvo delavk (npr. dve delavki naj bi delali skupno polni delovni čas).

— V 79. členu skuša osnutek kljub siceršnjim omejitvam še posebej omejiti **nadurno delo**. Tako daje v razpravo dve varianti tega člena:

1. Prva varianta: delo preko polnega delovnega časa lahko traja samo toliko časa, kolikor je nujno potrebno.

2. Druga varianta: na koncu člena se doda še besedilo »največ po štiri ure na dan in ne več kot 12 ur na teden.«

— Osnutek zakona prinaša spremembe tudi glede ureditve **letnega dopusta**. Za starejše delavce predvideva povečanje dopusta 7 dni (prej 6 dni) in za pridobitev pravice do daljšega dopusta ne zahteva več izpolnjevanje obeh pogojev (starosti 55 oz. 50 let in pokojninske dobe 30 oz. 25 let), temveč le enega od obeh pogojev.

v podjetju in s tem izboljšali položaj mlajšim delavcem.

Za tovariša Špendeta je delovni uspeh to, če čim hitreje najbolje in v pravem času izvrši delovno nalogo. Delal pa je na naslednjih delovnih mestih: izpraznjevalec, čistilec, polkvalificiran čistilec, lanser, referent za termično obdelavo, kontrolor ulitkov ter leots od 1. maja dalje delovodja v čistilnici sive litine.

Na vprašanje, kako se spominja prvih let tovarne, pa je odgovoril:

»V letu 1947 je obstajala samo hala sive litine, livarne in pa poslopje, kjer je sedaj sindikat. V halo smo dovažali livarski pesek, postavljali kupole in star žerjav. Bilo je potrebno ogromno fizičnega napora, saj mehanizacije sploh ni bilo. Včasih smo delali tudi po 36 ur neprekinjeno ter opravili ob nedeljah in praznikih veliko brezplačnega nadurnega dela. Čiščenje ulitkov smo opravljali ročno s kladivi in dleti ter drogi. Spominjam se, da sem kot izpraznjevalec vozil v samokolnici tudi 350 kg manjših ulitkov na mesto čiščenja. Toda postopoma z dograditvijo obrata jeklolarne in obdelovalnice se je obnem izboljšala tudi mehanizacija in je bilo zato tudi delo lažje.

Seveda pa imam spominov na začetek tovarne veliko, tako veselih kakor tudi bolečih.

»V Litostroju sem od leta 1947 in sem sedaj zaposlen v nabavnem sektorju,« nam je povedal tovariš **Janez Babnik**. Najbolj mu je ostala v spominu hitra rast in razvoj novih objektov v Litostroju. Omenil je, da je bil Litostroj v 30 letih večkrat v krizi, vendar se je z nenehnim delom stanje vedno pravilo. Njegovi najlepši trenut-

ki so bili, ko ga je večkrat pohvalil nekdanji direktor. Uspehi, ki smo jih kljub vsemu dosegli, bi bili lahko še večji, če bi imeli večji čut odgovornosti do dela. Pri tem bi morala tudi veljati parola: malo govoriti — veliko delati.

Tovariš **Franc Vrenk** je prišel v Litostroj že eno leto pred otvoritvijo. Spominja se blatne steze preko njiv nekdanje tovarne Sekotekst, nekaj betonskih stebrov skeleta nastajajoče sive livarne, tragične smrti mojstra Renka, začetek montaže kupolne peči, montaže prvega žerjava, svečane otvoritve sive livarne in ob tej priliki prvega obiska maršala Tita, prve sarže kupolne peči ter odlihanje slovenskega in jugoslovanskega grba.

Doslej je tovariš Vrenk deloval na raznih področjih, ki so v povezavi z elektriko. Bil je večkrat udarnik, prejel Red dela za delo pri izgradnji obločne peči v jeklolarni, sodeloval pri montaži večine strojev in bil na delovnem mestu samostojnega konstruktorja elektro stroke. Sedaj je na delovnem mestu vodje poslovne nabave elektromateriala.

Krizna obdobja so bila zanj v letih 1967—70, povzročila pa naj bi jih izguba indijskega trga za žerjavogradnjo in pomanjkanje naročil za domače energetske objekte.

Tudi tovarišu Vrenku so bili, tako kot mnogim drugim, najlepši trenutki v podjetju obiski tovariša Tita, saj so bili v večini primerov povezani z večjimi delovnimi uspehi ter otvoritvijo novih objektov.

»Spominjam se smešnega dogodka ob otvoritvi sive livarne in žerjava v njej,« je nadaljeval tovariš Vrenk. Motor za pogon mostu ni bil primeren za nepre-

kinjeno obratovanje ter se je močno ogrel. Ker smo se bali, da bi prišlo med svečanostjo do pregorevanja elektromotorja, sem na pobudo tovariša Tepine skrit za velikim napisom, hladil motor z mokro vrečo, tako da je zdržal do konca otvoritve«.

Tovariš Vrenk meni, da so perspektive za mlade strokovnjake dobre, posebno še, če se vključujejo v delo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Trenutni položaj v delovni organizaciji je zadovoljiv, opaža pa močno stagnacijo v povečanju proizvodnje, saj se stanje zadnjih 10 let ni opazno spremenilo...

Zgodovinskemu 1. septembru 1947 je sledilo trideset težkih let boja — zagnanega dela za obnovo in razvoj gospodarstva, za utrditev novih družbenih odnosov, sledila so leta hitrega napredovanja, pa tudi zastojev... Od idealnega stanja smo še daleč, vendar tega ni moč uresničiti v kratkih tridesetih letih. Že graditev novega gospodarstva na ostankih starega in med vojno opustošenega terja svoj čas, pa če ga delovni elan še tako skrajša. Zato moramo vsi skupaj spet in spet zastati, pregledati prehojeno pot, preveriti, ali vodi k začrtanemu cilju. Pot, začrtana v preteklih tridesetih letih, nam kljub težavnosti lahko vpliva samozaupanje v naše sile in pravilnosti izbrane smeri.

Podeljena bodo odlikovanja, nagrade in pohvale — prejeli jih bodo mnogi delavci. Delajo v različnih oddelkih, različna je njihova delovna doba in starost, vsi pa imajo nekaj skupnega: Priznanja, podeljena za njihovo delo, niso le priznanje njim, temveč tudi njihovim sodelavcem — vsem delavcem Litostroja.

MS in FŠ

Litostrojki praznik je obenem tudi praznik krajevne skupnosti

Praznik krajevne skupnosti

Na območju litostrojke krajevne skupnosti, tam kjer so se pred vojno razprostirala polja, je kmalu po osvoboditvi začelo nastajati naselje, ki je sprejemalo vedno več prebivalcev. Ti prebivalci so bili v glavnem delavci nove tovarne Litostroj in so si prisvojili tovarniško ime tudi za teren, na katerem so stanovali.

Mnogo krajevnih skupnosti praznuje na določen dan v letu svoj praznik. Nekatere slavijo svoj dan kot spomin na kakšen pomemben dogodek iz preteklosti, krajevna skupnost Litostroj pa ni imela posebnega obeležja za tako praznovanje. Zato je krajevna konferenca krajevne skupnosti Litostroj sprejela sklep, naj bi bil praznik delovne organizacije Litostroj tudi uradni praznik krajevne skupnosti Litostroj oziroma njenih prebivalcev. Potrebno je bilo preoblikovati oziroma dopolniti statut krajevne skupnosti, ki tega določila do sedaj ni imel.

Tako bodo krajsani krajevne skupnosti Litostroj letos prvič slavili tudi svoj krajevni praznik, ki bo v tesni povezavi s praznovanjem 30. obletnice obstoja delovne organizacije Litostroj.

Predsednik zbora delegatov krajevne skupnosti Litostroj ing. Ivan Šavor

— O pravicah, obveznostih in odgovornosti delavcev odloča po novem zakonu delavski svet oziroma od njega imenovane komisije, o odgovornosti za izvrševanje delovnih obveznosti pa na I. stopnji disciplinska komisija, na II. pa delavski svet v TOZD. V disciplinsko komisijo je vključeno tudi določeno število članov (največ ena četrtina), ki niso delavci TOZD.

— Osnutek zakona določa naslednje ukrepe, ki se smejo delavcu izreči zaradi kršitve delovnih obveznosti: opomin, javni opomin, razporeditev na drugo delo oziroma k drugi nalogi za določen čas, denarna kazen, prenehanje delovnega razmerja.

Denarna kazen se sme izreči le za v zakonu določene hujše kršitve delovnih obveznosti ter največ do zneska 10% enomesečne akontacije OD, sredstva, ki se na ta način zberejo, pa se ne smejo uporabljati za povečanje osebnih dohodkov.

— Med vzroke za prenehanje delovnega razmerja šteje osnutek tudi primer, da delavec **noče opravljati del in nalog**, ki so mu poverjene in ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in drugim delovnim zmožnostim oziroma se v primeru iz 180. člena osnutka noče dokvalificirati.

— Osnutek tudi določa, da delovno razmerje preneha delavcu, ki izpolnjuje pogoje za osebno pokojnino (40 oz. 35 let) **razen če** glede na kadrovske potrebe pristojni organ v TOZD ne odloči drugače (v bistvu gre torej za avtomatično prenehanje, česar do sedaj ni bilo).

Zakon o delovnih razmerjih bo predvidoma sprejet do konca tega leta, delavci v TOZD in delovnih skupnostih pa smo dolžni svoja delovna razmerja in samoupravne splošne akte uskladiti z določili zakona najkasneje do 11. 12. 1978.

Jana KHALIL

Sprejeli smo samoupravni sporazum o delu v tujini

Po obširni javni razpravi je delavski svet delovne organizacije dne 19. 7. 1977 po izvedenem usklajevalnem postopku razglasil Samoupravni sporazum o delu v tujini za veljavnega. Sporazum je stopil v veljavo osmi dan po objavi na oglasni deski pri tajništvu samoupravnih organov, to je 5. 8. 1977.

Po večletnem brezuspešnem iskanju kompromisnih rešitev lahko danes rečemo, da nam je vendarle uspelo najti znotraj delovne organizacije skupni jezik glede številnih vprašanj, ki se javljajo na področju dela v tujini. Ta skupni jezik je privedel do sprejema samoupravnega sporazuma, ki enotno za vsa gradbišča v tujini ureja bistvene elemente medsebojnih razmerij delavcev za čas dela v tujini. Pravice in obveznosti teh delavcev so namreč v marsičem specifične in jih ne moremo presojati le po Samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu — zlasti to velja za samo razporeditev na delo v tujini, za delovni čas delavcev, počitke, osebni dohodek z dodatki in nadomestili, obveznosti delavca in drugo.

Do kar največje enotnosti pri urejanju vseh teh vprašanj pa lahko pridemo le s samoupravnim sporazumom, pri čemer pa se bodo posebnosti posameznih delovišč še nadalje urejale s pravilniki vsakega delovišča, ki pa bodo seveda morali biti usklajeni s temeljnim sporazumom.

Sprejem samoupravnega sporazuma nam je lahko v ponos, saj kaže na to, da se znamo danes bolje kot včeraj dogovarjati med seboj, da smo sprejemljivejši za mnenje drugega »partnerja« in torej na vsak način samoupravno zrelejši.

Jana Khalil

Mikrofilm v Litostroju

Delovni kolektiv in bralce našega glasila obveščamo, da smo v jubilejnem letu ob 30-letnici obstoja Titovih zavodov Litostroj dosegli pomemben napredek na področju informatike. V informacijski proces smo vključili sodoben mikrofilmski sistem, ki nam predstavlja najprimernejši medij za zapis, shranjevanje in reproduciranje geometrijskih, tehnoloških in drugih podatkov.

Zakaj mikrofilm v proizvodno podjetje?

S težavami zaradi obilice dokumentov in drugih informacijskih oblik, ki jih je treba shranjevati in občasno ponovno uporabiti, se ne srečujejo samo ustanove, kot so banke, knjižnice, informacijski centri, družbenopolitične organizacije in podobno, temveč vsebolj tudi gospodarske organizacije združenega dela, torej tudi Litostroj.

V zadnjih nekaj letih smo vse bolj spoznavali, da razpolagamo z zelo bogatim arhivom tehničnih dokumentov, predvsem načrtov naših proizvodov, ki pa so kljub veliki vrednosti neprimerno arhivirani.

1. Originalni načrti naših proizvodov so narisani na paus papirju, ki se dokaj hitro stara in propada in se zato zmanjšuje kvaliteta reprodukcij. To še toliko bolj, ker za shranjevanje nismo imeli nikdar primerne prostora, niti ustreznih klimatskih pogojev.

2. Pri starem načinu arhiviranja se pojavlja problem, da konstruktor oziroma projektant ne pride dovolj hitro do obstoječih informacij, ko gre za izdelavo projekta nekega novega proizvoda, ki pa je vendar funkcionalno in do neke mere tudi po obliki podoben znani izvedbi našega proizvoda. Zaradi neprimerne pristopa do shranjenih konstrukcijskih rešitev, ko mora konstruktor porabiti 30-40% svojega časa za iskanje teh informacij, je njegova produktivnost in morda včasih tudi kvaliteta dela bistveno zmanjšana.

S preslikovanjem načrtov in drugih dokumentov na mikrofilmski trak oziroma na mikrofilmske kartice pa bomo izboljšali sedanje stanje arhiviranja in kar je najvažnejše — s tem bomo zvišali produktivnost konstrukcije, ker bo pristop k že obstoječim rešitvam mnogo enostavnejši in hitrejši.

Poleg teh prednosti ima mikrofilm še več dobrih strani:

a) Sodobna ureditev arhiviranja informacij. Konstrukcijske načrte, ki se sedaj nahajajo na papirju raznih formatov od A4 do A0 in podaljšanih formatov, bomo preslikali na 35 mm širok film, pri čemer bodo posnetki načrtov pasivnega značaja združeni v svitkih po 600 posnetkov v dveh izvodih, posnetki načrtov aktivnega značaja pa bodo vsak za sebe vlepjeni v mikrofilmske apreturke kartice v petih izvodi. Prvi izvod svitka bomo shranili v varnostni arhiv, drugega pa v centralni MF arhiv za morebitno kasnejšo uporabo. Mikrofilmske kartice bodo izdelane za arhiviranje v centralnem in varnostnem MF arhivu ter druge za uporabo na delovnem mestu v konstrukciji in za izdelavo reprodukcij. Svitki in mikrofilmske kartice zavzemajo v primerjavi z ekvivalentno količino načrtov 92-95% manj prostora, istočasno pa so mnogo hitreje dostopne in so mnogo manj podvržene obrabi.

b) Z mikrofilmskim varnostnim arhivom zavarujemo načrte pred popolnim uničenjem zaradi požara, poplave ali druge naravne katastrofe, kot tudi pred namernim uničenjem morebitnega sovražnika.

c) Izdatno zmanjšanje stroškov porabljenega papirja za kopiranje.

Reprodukcije iz MF posnetkov so zelo čitljive, zato smejo biti za eno, dve ali celo več stopenj pomanjšane v primerjavi z originalom, kar predstavlja bistven prihranek na papirju. Čitanje je celo lažje pri delu ob stroju in na drugih mestih, kjer

za delo ni nujno potreben načrt v merilu 1:1.

d) Zmanjšanje poštnih stroškov za dokumentacijo, ki jo pošljamo domačim ali tujim naročnikom. Ugotovili smo, da prihranimo v povprečju 91% pri poštnih stroških, če namesto načrtov na papirju pošljemo naročniku mikrofilmske kartice, pri tem pa se za pošiljko v tujino ognemo tudi carinjenju, kar predstavlja pomemben prihranek časa. Enako pa tudi mi lahko sprejemamo tujo dokumentacijo, posneto na mikrofilmu.

e) Mikrofilmski posnetki vlepjeni v karticah, nam pomenijo več kot samo pasivno shranjevanje dokumentov. Omogočajo nam aktivno uporabo ter obdelavo vsebovanih informacij. Predvsem imamo namen uporabljati geometrične in druge informacije iz MF kartic pri projektiranju novih in ponovljenih proizvodov, zato da dosežemo čim večjo ponovljivost enostavnejših vgradnih elementov v proizvod ter čim večji izkoristek vloženega znanja pri konstruiranju kapitalnih elementov.

MF kartica omogoča v povezavi s klasifikacijskim sistemom tudi zbiranje oblikovno in tehnološko podobnih vgradnih elementov v skupine, ki jih nato tehnološko enotno obravnavamo.

Snemanje dokumentacije s snemalno kamero SMA-O

Zanje lahko postavljamo skupinske oziroma tipizirane tehnološke postopke in postopke tako imenovanega kompleksnega elementa, ki namišljeno združuje večji kompleks raznih površin za obdelavo. Ko nastopi konkreten element, ki je zelo podoben kompleksnemu, je tehnologu sorazmerno enostavno določiti na podlagi kompleksnega tehnološkega postopka nov tehnološki postopek, ki bo seveda predstavljal optimalno tehnološko rešitev.

f) Pomembnejša prednost mikrofilma je še pri evidentiranju sprememb na načrtih. Zavedamo se, da konstrukcijska rešitev nekega objekta ni nikoli dokončna. Vedno se pojavljajo nove rešitve in zahteve po spremembi obstoječega, ali na novem naročilu ali na predmetu, ki je še v fazi izdelave. V naši individualni proizvodnji, ki vsak večji objekt pravzaprav predstavlja prototip, so zahteve po spremembah še pogostejše. Z mikrofilmanjem lahko ohranimo originalno in nespremenjeno izvedbo, ker že zaradi servisiranja potrebujemo za določen objekt prav tistemu predmetu ustrezno izvedbo načrta.

Konfiguracija nakupljene MF opreme in njene delovne sposobnosti

Da bomo dosegli zastavljene cilje iz prejšnje točke, smo kupili naslednje MF naprave:

1. Snemalna kamera SMAO, ki omogoča direktno snemanje načrtov v velikosti formatov od A4 do A0 in podaljšanih formatov v sekcijah. Možno je snemati tudi iz knjige in druge tehnične dokumentacije. Posnetki na 35 milimetrskem filmu so pozitivni in so zato direktno čitljivi.
2. Razvijalna naprava COPEX FP 400 služi za razvijanje posnetega filma v svitku.
3. Za kontroliranje kvalitete in čitljivosti posnetka na filmu imamo denzitomer in mikroskop.
4. Naprava Eichner 2001 izvrši razrez mikrofilmskega svitka na posamezne posnetke in jih neposredno vlepja v mikrofilmsko kartico z okvirčkom za film.
5. Duplicirna naprava RSK 250 nam omogoča neomejeno razmnoževanje posnetkov iz mikrofilma v svitku ali z mikrofilmske kartice. Tako dobimo nove MF kartice za razne namene.
6. Mikrofilmske čitalce Merkur 2S imamo razporejene na delovnih mestih v projektivnih birojih in tehnološki pripravi dela, da z njihovo pomočjo projiciramo izbrani posnetek na ekranu v velikosti A4 do A2 formata in nato odčitamo vsebovane podatke.
7. Z reprodukcijsko napravo RP2 razmnožujemo posnetke iz mikrofilma na cinkoksidni bel papir v velikosti formata A4, A3 ali A2.
8. V mikrofilmsko kartico bomo vpisovali potrebne podatke

Čitanje informacij iz mikrofilmskega čitalnika

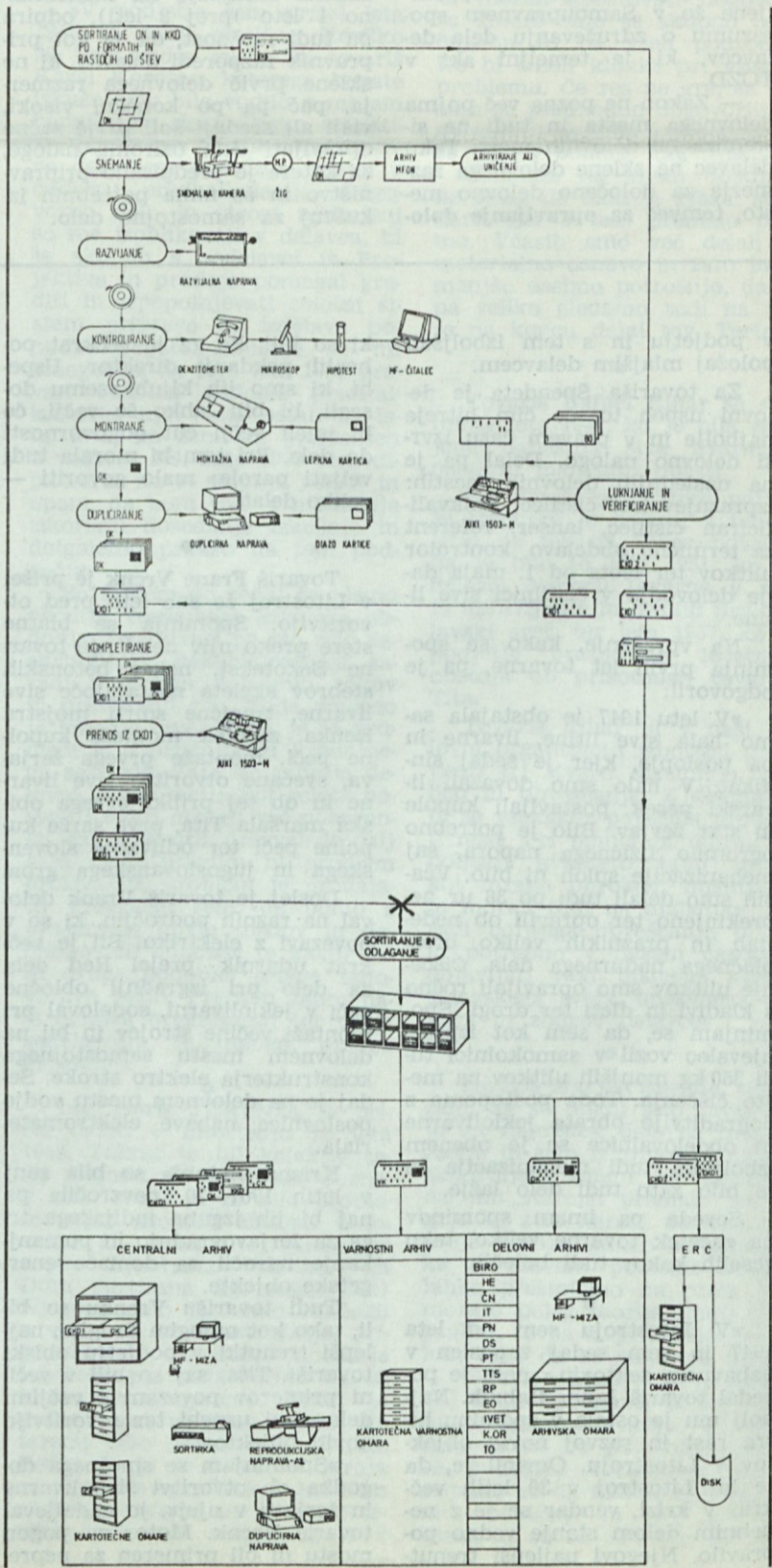
daljšo dobo, imamo pa tudi velik obseg raznih katalogov in predvsem standardov, ki se aktivno uporabljajo, zato moramo nadaljevati z razvojnimi deli. Za tovrstno dokumentacijo 35 milimetrski mikrofilm ni primeren, zato bo treba vse to snemati na 16 milimetrskega, ki ima to prednost, da so posnetki mnogo manjši in lahko na en svitek s 30 metri filma posnamemo 3000 do 6000 listov A4 formata, ki bolj ustreza. Da bomo dosegli enake cilje, kot smo si jih zastavili ob uvedbi 35 milimetrskega mikrofilma, bomo izdelali ustrezen projekt, ki bo zajemal

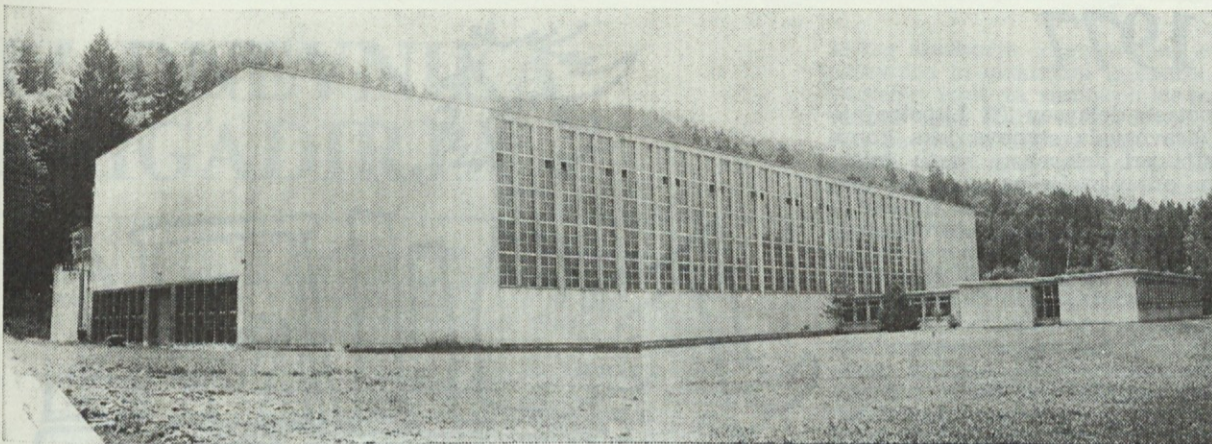
izbor vseh potrebnih naprav, kot tudi postopek vključevanja tako oblikovanih informacij v aktivno uporabo na posameznih delovnih mestih.

Nadaljnji razvoj nas bo vodil v vključevanje sistemov prenašanja slike iz centralnega mesta na daljavo k posameznim delovnim mestom. S tem se bo zmanjšalo število izvodov istega posnetka, vendar bo vsako delovno mesto ali manjše število delovnih mest skupaj imelo na voljo lasten ekran za posredovanje in odčitavanje željenih informacij.

Boris Smirnov

POT MIKROFILMA

Inštitut za turbinske stroje v Vižmarjih

Inštitut pripada akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki je poleg Fakultete za strojništvo in Litostroja njen ustanovitelj.

Inštitut ima značaj samostojne raziskovalne ustanove in posveča kot tak pretežni del svoje raziskovalne dejavnosti turbinski in črpalni proizvodnji Litostroja.

Tesno sodelovanje Inštituta za turbinske stroje z Litostrom je šele omogočilo pri turbinah in črpalnikih izvajanje naše inovacijske strategije — to je samostojno razvijanje in projektiranje turbin in črpalnik.

Sedanje poslopje Inštituta v Vižmarjih je zraslo le nekaj let za Litostrom. Inštitut je začel delati pospešeno, da bi nadoknadel zamujeno in prav kmalu je Litostromu omogočil, da je garancijske vrednosti za svoje turbine oslonil na doma projektirane in laboratorijsko preizkušene hidravlične oblike gonilnikov, vodilnikov, spiralnih okrovov, sesalnih cevi itn.

Danes imajo raziskovalci v Inštitutu za turbinske stroje na voljo več sodobno opremljenih preizkuševališč, med katerimi sta najvažnejši postaja za preizkušanje Francisovih in Kaplanovih turbin ter posebna postaja za Kaplanove turbine v cevni izvedbi.

Ti dve postaji omogočata poleg raziskovanja energetskih značilnosti tudi ugotavljanje kavitacijskih lastnosti modelnih gonilnikov izstopnega premera 350 mm ob spreminjanju sesalne višine in stroboskopskem opazovanju. Omogočata prav tako merjenje pobežnih vrtilnih hitrosti, osnih sil, momentov za vodilne lopate ter gonilna krila in merjenja amplitud in frekvenc nihanja tlaka na različnih mestih pretočnega področja turbine. Na teh dveh postajah preizkušajo vse omenjene vrste turbin tudi v črpalni izvedbi.

Obe postaji obratujeta v zaprtem sistemu. Prva ima 4 pogonske črpalke, ki jih je mogoče uporabiti v vzporedni ali zaporedni povezavi, kar omogoča preizkušanje pri različnih višinah, tako da glede specifične vrtilne hitrosti preizkušanih turbin skoraj ni omejitev. Postaja za preizkus cevni turbin pa daje pogonsko vodo aksialna črpalna s prestavljivimi lopatami rotorja.

Treba je omeniti še postajo za preizkušanje Peltonovih turbin s premeri šob 30 do 50 mm ter osnovnimi premeri modelnih gonilnikov 350 do 700 mm na največjem možnem preizkusnem padcu 100 m. Za turbinsko proizvodnjo v Litostromu pa je važna tudi postaja za preizkušanje cevnih zapiral s svetlim premerom modela 250 mm pod največjim tlakom 25 m in pretokom 0,15 m³/s. Poleg hidravličnih in energetskih lastnosti ob vplivu kavitacije je na postaji možno meriti tudi sile ter momente na zapiralno telo, njegove vibracije in nihanje tlaka.

Inštitut za turbinske stroje, ki projektira in preizkuša vedno nove vrste gonilnikov in izboljšuje njihove lastnosti, daje Lito-

stroju vse potrebne hidravlične podatke za njegovo turbinsko proizvodnjo. Laboratorij inštituta pa poleg tega izvaja »demonstracijska« preizkušanja modelnih turbin, če so ta zahtevana, ali če Litostroj meni, da so koristna. S takim preizkušanjem v prisotnosti strokovnjakov domačega ali tujega kupca Litostroj dokazuje svojo sposobnost in se predkvalificira, si pribori pravico vključitve v krog tistih turbinskih tvrdk, od katerih bo investitor zahteval ponudbo.

V laboratoriju Inštituta za turbinske stroje tudi prevzemno preizkušajo turbine na geometrično povsem podobnem modelu. Tako prevzemajo litostrojske turbine poleg domačih kupcev tudi svetovno znane konsultantske in inspekcijske tvrdke, kot so Sweco, Lloyd, Bureau of Reclamation in druge.

Med turbinami, ki so bile prevzete z laboratorijskim merje-

njem, velja omeniti Francisovo turbino 30.000 kW na padcu 61,3 m za HE Chrystal Dam v severnoameriški državi Kolorado. Bureau of Reclamation iz Denvera je zahteval prevzemno merjenje na modelu merila 1:8, in sicer na padcu, ki je enak padcu hidroelektrarne. Modelna turbina je tako imela gonilnik s 300 mm izstopnega premera, na padcu 61,3 m pa je požirala pri polnem odprtem vodilniku 0,9 m³/s vode ter razvijala kar 500 kW moči. Ta zahteva je posegla v zmožljivosti največjih laboratorijev sveta. Po zaslugi načrtovalcev laboratorija, ki so že pred 25 leti slutili današnje potrebe in predvideli dovolj močno preizkuševališče, laboratorij današnjim zahtevam ustreza. Modelno preizkušanje je prepričalo prevzemalca, da bo velika turbina obratovala v skladu s pogodbenimi garancijami. V najboljši točki obratovanja je merjenje na modelu celo dokazalo preseg izkoristka nad zagotovljeno vrednostjo, zaradi česar je Bureau of Reclamation priznal Litostromu posebno nagrado.

Torej, sodelovanje inštituta za turbinske stroje z Litostromom je trajno ter je osnovni pogoj za še nadaljnje uspevanje in napredovanje naše proizvodnje hidravličnih strojev.

Na Čebinah

Ob koncu šolskega leta je marksistični krožek IC Litostroj v drugem letu svojega uspešnega delovanja pripravil ekskurzijo v revirje. Z izletom smo počastili 40-letnico ustanovnega kongresa KPS na Čebinah, 40-letnico tovariša Tita na čelu KPJ in Titov 85. rojstni dan.

Priprave za ekskurzije so trajale skoraj celo šolsko leto. Z nestrpnostjo smo čakali tisti dan proti koncu maja, ko se nas je štirideset udeležencev z avtobusom odpravilo v Zasavje.

Ekskurzije so se udeležili aktivni člani marksističnega krožka, mladi komunisti, dijaki — člani kluba OZN iz dijaškega doma IC Litostroj, predsednica krožka in mentorica ter komentator tovariš Peter Debeljak.

Z ZB NOV iz Zagorja smo se predhodno dogovorili za sodelovanje pri izpeljavi izleta, predvsem pri njegovem vsebinskem delu. Iz Ljubljane nas je pot vodila preko Trojan in Sentgotarda do Čemšenika, čez Čemšeniško planino do Kotreža in čez Orlek do Zagorja. Tu nas je pričakal predstavnik ZB Zagorje, prvoborec tovariš Rode. Po novi asfaltni cesti do Čebina nam je pripovedoval dogodke iz tistih lepih, čeprav težkih časov. Čeprav nam jo je vreme prav pošteno zagodilo, smo si ogledali Barličovo domačijo na Čebinah, kjer je bil v noči od 17. na 18. april 1937 prvi ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije. Naš vodič nam je pojas-

nil, da so se domačini hiše sicer menjali, vendar bo Barličeva domačija ostala spomenik NOB.

Po dežju in blatu smo se odpravili v partizanski dom, kočo na Vrhu, kjer smo se okrepčali, nato pa smo zavzeto poslušali tovariša Rodeta, ki nas je podrobno seznanil z dogodki iz časov pred štiridesetimi leti.

Svoje pripovedovanje je začel s IV. vsedrjavno konferenco KPJ, ki je bila decembra 1934. leta v Ljubljani, na kateri so med drugim sprejeli tudi sklep, da se čimprej ustanovita KP Slovenije in Hrvaške.

Priprave na kongres KPS so se vlekli dve leti. Izvedbo kongresa so ovirale predvsem aretacije. Po pričevanju tovariša Kardelja so si vztrajno prizadevali za uresničitev sklepov konference. Edvard Kardelj je napisal osnutek za svoje poročilo na kongresu in načrt Manifesta z geslom: Delavci! Delovno ljudstvo! Slovenci!

Tovariš Rode je nadaljeval zanimivo pripoved in nam razkril, zakaj je bil ustanovni kongres ravno na Čebinah. Dejal je, da je izbral cerkev na Čebinah,

Pogovor o Kaplanovih turbinah

Kaplanovim turbinam, ki so doživele v nekaterih državah (ČSSR, Francija, ZSSR, ZDA) nenadne poškodbe, podobne posledicam eksplozije v prostoru med gonilnikom in vodilnikom, sta se pred nedavnim žal pridružili dve naši turbini. Septembra 1975 so se v HE Zvornik na turbini C (v obratovanju od 1954) odlomila gonilna krila in poškodovana sta bila vodilnik in turbinski pokrov. Novembra 1976 pa je doživela tako katastrofo turbina III v HE Ožbalt (v obratovanju od leta 1960) s še težjimi posledicami.

Dogajanja v Kaplanovih turbinah med gibanjem njenih regulacijskih organov, ki povzročajo menjanje pretoka in hidravlično udarjanje, še niso do kraja raziskana, zlasti ne ob hkratnem gibanju gonilnih kril in vodilnih lopat. Zato vzroka navedenih poškodb še ni mogoče natančno navesti. Po današnjem znanju lahko samo domnevamo, da leži vzrok v spletu neugodnih okoliščin, ki so izzvale povratni vodni udarec enkratne in izredne rušilne moči.

Obstaja tudi razlaga, ki za poškodbe gonilnika ne vidi vzroka v hidravličnem udarcu, temveč v neugodnem momentu na gonilna krila med vrtenjem v spodnji vodi pri zaprtem vodilniku. Drugi spet pripisujejo krivdo zračnim ventilom...

Podobnim poškodbam Kaplanovih turbin se bomo v prihodnje lahko umaknili le, če bomo spoznali njihov vzrok, zato ga je treba vsekakor odkriti. Že po poškodbi na Zvorniku je elektrogospodarstvo sestavilo komisijo iz najbolj vidnih strokovnjakov tehničnih visokih šol, znanstvenih institutov in proizvajalcev, ki naj osvetli dogajanja v Kaplanovih turbinah in predlaga ukrepe za povsem zanesljivo obratovanje s to vrsto strojev. Komisija si je postavila obsežen raziskovalni program, ki ga bo treba dopolniti z laboratorijskim preizkušanjem. Strokovna skupina se je takoj lotila dela. Teoretska raziskovanja in laboratorijske preizkušnje še trajajo.

Poškodbi v Zvorniku in na Ožbaltu sta nas pretresli, saj doslej nekaj podobnega na naših turbinah še nismo doživeli. Nismo mogli čakati na ukrepe, ki

jih bo predlagala komisija. Zato smo predlagali hidroelektrarnam, ki imajo naše Kaplanove turbine, naj podaljšajo čase zapiranja in odpiranja vodilnika in gonilnika do vrednosti, ki jih dovoljujejo ostali pogoji obratovanja. V prenaravnavi regulacijskih časov, za katero smo ponudili svojo strokovno pomoč, smo videli začasni ukrep, ki naj omili dinamične obremenitve turbin med regulacijskimi procesi.

Doslej je naša strokovna skupina prenaravnala regulacijske čase samo na dveh turbinah, k ostalim je še niso poklicali. Očividno uporabniki naših turbin težko verjamejo, da turbine po toliko letih zadovoljivega obratovanja lahko odpovedo. Litostroj je zato poklical predstavnike Jugoslovanskih elektrarn, opremljenih s Kaplanovimi turbinami, v Litostroj na pogovor, da jih ustno prepriča o nujnosti začasnih ukrepov.

Dne 19. aprila letos se je zbralo v Litostromu okrog 30 »pogoncev«. Mag. Rakčević jim je v uvodnem predavanju pojasnil najnovejše poglede na dogajanja v Kaplanovi turbini v normalnem obratovanju in med gibanjem regulacijskih organov. Zavzel se je za zmanjšanje dinamičnih obremenitev ne samo s podaljšanjem zapiralnih in odpiralnih časov, temveč tudi z uvajanjem ustreznih zakonov zapiranja. Nadrobno je opisal novo razvito napravo, ki bi jo bilo treba v ta namen prigraditi.

V pogovoru, ki je sledil, so se prisotni v splošnem strinjali z navedbami poročevalca, le pri zračnih ventilih so bili nekoliko drugačnega mnenja. Le-teh danes ne pripisujejo več tolikšnega pomena kot pred leti, ker menimo, da z dovajanjem zraka ob določenih pogojih turbini celo škodujemo.

Udeleženci pogovora so sprejeli naslednje sklepe, katerih uresničitev naj preprečuje pretirane dinamične obremenitve strojev:

1. V prihodnje hidroelektrarne s Kaplanovimi turbinami ne bodo več obratovala z močmi nad pogodbeno določeno največjo vrednostjo, niti z močmi pod pogodbeno določeno mejo za najnižjo trajno obremenitev.

2. Rešetk ne bodo več čistili s povratnim vodnim udarcem, izzvanim v ta namen s hitrim zapiranjem turbine.

3. Ob sodelovanju Litostroja in njegove strokovne skupine za meritve in naravnajo regulacijskih časov bodo podaljšali čase zapiranja in odpiranja vodilnika in gonilnika do meje, ki jo dopušča prehodno povečanje vrtilne hitrosti.

4. Litostroj bo pred prihodom svoje skupine v hidroelektrarno vodstvu elektrarne poslal njen delovni načrt na vpogled.

5. Prototip nove naprave za uvedbo najbolj ugodnega zakona zapiranja bo Litostroj montiral in preizkusil v HE Ovčar Banja.

Vse Kaplanove turbine so domalega že izven jamstvenega roka, torej last hidroelektrarn, tako da Litostroj zanje ni več gmotno odgovoren. Slej kot prej pa so turbine vendarle ostale »naše« in je zato razumljiva skrb Litostroja, zaradi katere je povabil predstavnike hidroelektrarn na pogovor in jim priporočila izvedbo sklepov.

Sprejete sklepe je treba še vedno smatrati kot začasne do ukrepov, ki jih bo predlagala strokovna komisija na osnovi svojih dognanj.

Majda Černjavič

L. Šolc, dipl. ing.

Nova stanovanja v letu 1977

Na podlagi 6. člena Zakona o financiranju graditve stanovanj in 8. člena Samoupravnega sporazuma o razdeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil delavcem TZ Litostroj mora delovna organizacija vsako leto, potem ko so znani podatki po zaključnem računu, sprejeti načrt reševanja stanovanjskih potreb v tekočem letu. Predlog letnega načrta pripravijo strokovne službe v sodelovanju s stanovanjsko komisijo v TOZD, sprejmejo pa ga delavski sveti TOZD in DS. Izhodišča za sestavo letnega načrta so razpoložljiva finančna sredstva, analiza stanovanjskih potreb, tekoča kadrovska in poslovna politika z upoštevanjem nalog iz srednjeročnega programa reševanja stanovanjskih potreb.

Po poročilu strokovne službe FPR bomo do konca leta 1977 iz vseh virov zbrali skupaj 15, 356.242,21 dinarjev. Glavni vir sredstev predstavlja stanovanjski prispevek, ki se odvaja od bruto osebnih dohodkov. Na zboru delavcev dne 23. 4. 1977 smo sprejeli sklep, da se ta zviša od 6 na 8%. Do konca leta 1977 predvidevamo odliv sredstev v skupnem znesku 13.231.980,00 dinarjev. V tem znesku so zajeti stroški za izgradnjo stanovanjskega bloka na Đakovičevi ulici v višini 10.000.000,00 dinarjev, sredstva za razdelitev stanovanjskih posojil delavcem v znesku 2.000.000,00 dinarjev, anuitete za stanovanjska posojila za čas od aprila do decembra 1977, ki znašajo 981.980,00 dinarjev, ter stroški, ki nam jih za svoje poslovanje zaračunava banka v znesku 250.000,00 dinarjev. Razliko bomo deloma porabili za ureditev okolice novega samskega doma, deloma pa za ureditev zaklonišč v Draveljski gmajni.

Potrebe posamezne TOZD in DS po najemnih stanovanjih ter po sredstvih za stanovanjska posojila so razvidne iz poročil, ki smo jih posredovali njihovim stanovanjskim komisijam, stanje potreb delovne organizacije v celoti pa je naslednje:

— Do 20. 5. 1977 je bilo vloženih 285 prošenj za dodelitev najemnih stanovanj.

— Zahtevki za stanovanjska posojila se že več let ne spremenijo, zato smo s srednjeročnim programom predvideli, da za stanovanjska posojila letno namenimo 2.000.000,00 dinarjev.

— Na podlagi 13. člena samoupravnega sporazuma o razdeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil je KSS zbral predloge vodstev TOZD in sektorjev glede števila stanovanj za delavce, ki so zaposleni ali se bodo zaposlili na deficitarnih delovnih mestih. Ob tem pripominjamo, da se dodeljevanje ka-

ODŠEL V POKOJ

V začetku avgusta letos je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Anton JERETINA — TINE, ki je nazadnje delal na delovnem mestu šefa kooperacije v nabavi. V Litostroju je bil zaposlen 27 let, saj je prišel v tovarno že 1. oktobra 1950. Želimo mu še mnogo veselih in zdravih let.

drovskih stanovanj ne bi smelo uporabljati kot posebna oblika reševanja obstoječe stanovanjske problematike, temveč le kot sredstvo, ki naj delovni organizaciji zagotovi sodelovanje tistih kadrov, ki so za normalno poslovanje nujni. Obstoječe stanovanjsko problematiko lahko pogosto ustreznejše rešujemo po drugi poti.

Zaradi obsežne stanovanjske problematike in omejenih možnosti za reševanje v naši delovni organizaciji, smo zahtevke vseh tistih delavcev, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje, naslovih na Samoupravno stanovanjsko skupnost Ljubljana, kjer je pravkar v teku razdelitev stanovanj iz sredstev za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Učinkovito pa rešujemo stanovanjske potrebe tudi v sodelovanju z delovnimi organizacijami, kjer so zaposleni zakonci naših delavcev.

Izhodišča za sestavo letnega načrta reševanja stanovanjskih

Naša socialna služba

V okviru kadrovskega sektorja je delo socialne službe v večjem obsegu zaživelo šele v letu 1959. Konkretna naloga so se razvijale po potrebah, ki so se kazale v delovnem kolektivu in v vidika iniciative političnih dejavnikov izven tovarne in v njej. Socialno delo, ki ga zahtevajo cilji naše družbe, je novo in kot tako je bilo podvrženo razvojnemu procesom, ki so ga narekivale družbene silnice in nagel razvoj na različnih področjih, ki se je še posebno izražal v naši industriji. Kot si mora vsaka nova dejavnost in vsaka nova ideja pridobiti izkušnje, priznanje in zaupanje, tako je moralo tudi socialno delo preiti začetne težave.

Na poti razvoja smo prešli več stopenj. V prvem obdobju delovanja socialne službe smo naleteli na problem enostranske miselnosti tehničnega kadra, kar je izviralo iz tega, da je bila vloga tehničnega kadra v povojnih letih močno v ospredju. Zato je nehote prišlo do dejstva, da tehnični kader ni mislil kompleksno in je videl le tehnične probleme, zanemarjal pa je važen element delovnega človeka. Drugo obdobje je bilo obdobje po VII. kongresu ZKJ in IV. kongresu ZSJ, ko smo prešli v drugo skrajnost pretranege človekoljubja in smo pozabili na ekonomičnost in kompleksnost obravnavanih problemov. To sta ekstremni obdobji, kasnejših prehodov je bilo še več, vendar so bili manj izstopajoči. Danes lahko ugotovimo, da smo ta obdobja prešli brez večjih posledic in da se socialno delo že pojavlja kot sestavni del gospodarske politike in vsega družbenega dogajanja.

Delati smo pričeli z enim socialnim delavcem. Danes lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da se s čistim socialnim delom ukvarjata dva socialna delavca, dva pa sta zaposlena na delovnih mestih, kjer prav gotovo lahko uspešno dajeta pečat svoje stroke.

Problematika, s katero se socialni delavci ukvarjamo, je široka in pestra. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je to delo z ljudmi in kolikor je ljudi, toliko metod dela je potrebno uporabiti in prilagoditi. Socialni delavec je most med posamezniki in družbo, usklajevalec interesov posameznika in interesov družbe.

potreb delavcev TZ Litostroj je obravnavala stanovanjska komisija pri delavskem svetu delovne organizacije na svoji seji dne 26. 5. 1977 in sprejela naslednje sklepe, ki jih je strokovna služba kot predlog letnega načrta posredovala preko UOP v potrditev DS TOZD in delovne skupnosti.

1. Najkasneje v mesecu septembru moramo objaviti natečaj za razdelitev enosobnih stanovanj in garsonjer ob Đakovičevi ulici. Z natečajem je treba zajeti celotno število stanovanj, ne glede na rok vselitve.

2. Za stanovanjska posojila delavcem te delovne organizacije bomo namenili 2.000.000 din. Navedeni znesek se po pravilniku o varčevanju in posojilih v stanovanjskem gospodarstvu Ljubljanske banke veže z enkratnim pologom za čas 21 let, na tej podlagi v 10 mesecih od vplačila pologa pridobimo pravico do posojila v višini 175% vezanih sredstev. Tako pridobljena sredstva bomo razdelili kot posojila delavcem. Rok vračevanja je 20 let z 2% obremi. Strokovna služba FPR naj z upoštevanjem čakalne dobe omogoči izrabo navedenih sredstev še v času gradbene sezone. Natečaj za razdelitev stanovanjskih posojil bomo objavili v zadnjem četrtletju tega leta.

3. Maksimalni zneski za stanovanjska posojila posameznikom za nakup stanovanja, gradnjo družinske hiše oziroma za adaptacijo ostanejo nespremenjeni.

Hilda Colja

Za uspešno delo potrebuje socialni delavec široko podporo kolektiva, družbenopolitičnih organizacij v podjetju in izven nje. Določene probleme lahko socialni delavec reši sam, probleme kompleksnega značaja pa lahko odkrije, nanje opozori in predlaga rešitev. In prav tu je potrebna široka podpora in sodelovanje.

Ob tej priliki bi omenila le najpogostejšo problematiko, s katero se srečujemo:

- problematika invalidnih oseb,
- preventivno zdravstveno varstvo,
- alkoholizem in narkomanija,
- prevozi delavcev na delo, in pravice iz tega naslova,
- pokojninsko zavarovanje
- delovni pogoji in benefi-rana delovna doba,
- prehrana in nastanitev,
- medosebni odnosi in dru-go.

Vodilo socialnega delavca je, da je delo socialne službe v gospodarski organizaciji le del splošnega socialnega dela in je sistematično strokovno delo, ki ga opravlja socialni delavec v korist delovnemu kolektivu kot celoti, proizvodnim in drugim skupinam v gospodarski organizaciji in posameznikom, da lahko nemoteno, posredno ali neposredno, sodelujejo v proizvodnji. Na drugi strani pa je to strokovna služba, ki naj izvaja sklepe in določila samoupravnih organov kot nosilec socialne politike in skrbi za nenehno izboljševanje delovnih in življenjskih pogojev.

K. M.

NAGRADE VOZNIKOM VILIČARJEV

Naše podjetje vsako leto pohvali in nagradi najbolj vestne in požrtvovalne voznike viličarjev, ki so izpolnili pogoje, določene s pravilnikom. Pogoj je ta, da mora voznik viličarja opraviti preko 8000 ur dela brez generalnega remonta. Komisija, ki jo določa upravni odbor, pregleda predloge in odloči, da se predlaganim dodeli nagrada in priznanje.

Letos so prejeli nagrado naslednji vozniki:

1. Jožef Lalič, »SINOVOZ«, OOUR Radiator, Zrenjanin
2. Janko Lokar, »MERKUR«, Kranj
3. Božidar Zovko »JUGO-TRANSPORT«, Zagreb
4. Miloš Jovanović, »JUGO-TRANSPORT«, poslovница Beograd

Komisija, ki jo sestavljajo dipl. ing. Marko Goljar, Vlado Gerdina in Ivan Prešeren, se je odločila, da nagradjenim voznikom, ki so oddaljeni več kot 100 km, pošlje nagrado po pošti, nagrajencu iz »MERKURJA« Kranj, pa jo bo podelila osebno. Ob svečani predaji nagrade se nagrajencu zahvalimo z naslednjimi besedami:

»Za vaše strokovno vozniško delo pri uporabi viličarja naše proizvodnje vas na predlog vašega podjetja nagradujemo z ročno uro, značko in diplomom. Prepričani smo, da vam bo to naše priznanje spodbuda za vaše nadaljnje delo z našimi viličarji. V imenu našega podjetja vam iskreno čestitamo.«

Kako veliko pomeni voznikom ta naša pohvala in nagrada in kako veseli so našega priznanja, pričajo njihove iskrene zahvale in objave v njihovih internih časopisih.

O letošnjem nagrajencu Jožefu Laliču iz »SINOVOZA« v Zrenjaninu je časopis »METIND« objavil naslednji članek:

NAGRAJA V PRAVIH ROKAH

Priznanje dobremu delavcu — 8000 ur brez generalnega popravila — nagrada tovrne »Litostroj« iz Ljubljane.

Te dni bo izročena oziroma dana nagrada delavcu »SINOVOZ« kot priznanje za nesebičen trud pri izvrševanju vseh nalog. Svojevrstni rekord 8000 ur dela na viličarju brez generalnega popravila je krona vseh uspehov, ki jih je ta delavec dosegel v svojem dolgoletnem delu.

Beseda je o Jožefu Laliču, vozniku viličarja v »SINOVOZU«.

Jožef Lalič je bil rojen 11. marca 1928. leta v Zrenjaninu v revni delavski družini. Ni imel možnosti, da bi se izučil za kakršenkoli poklic. Zaposlil se je v tovarni tramvajskih vozil in jeklenih konstrukcij »SINOVOZ« v Zrenjaninu 1951. leta kot transportni delavec.

Kot mlad delavec se je resno posvetil delu, vse naloge je izvrševal točno in pravočasno. Nekajkrat je bil pohvaljen in nagradjen. Kot dober in cenjen delavec je bil leta 1962 premeščen na delovno mesto voznika viličarja. Vozilo je sprejel kot svoje in skrbel, da je bilo vedno usposobljeno, kajti zavedal se je, da viličar nadomešča deset njegovih tovarišev. Ta viličar je vozil do aprila 1970. leta brez večjega popravila.

Tovarna je 14. aprila 1970 kupila od »LITOSTROJA« viličar V-5, nosilnosti 5 ton. Brez kakršnegakoli razmišljanja je bilo vozilo dano v upravljanje Jožefu Laliču. Od takrat do danes je viličar delal 8000 ur brez generalnega popravila. To je dokaz kvalitete viličarja, a tudi velika zasluga upravitelca, ki je skrbel za vozilo in se strogo držal delovnih navodil. Za svoje vestno delo oziroma 8000 ur, ki jih je preživel na delu z viličarjem brez generalnega popravila, bo Jožef Lalič dobil diplomu kot priznanje in uro v vrednosti 1000 dinarjev od proizvajalcev viličarja tovarne »LITOSTROJ« iz Ljubljane. Nagrada bo izročena na slovesni seji delavskega sveta »SINOVOZ«.

Tovariš Jožef je nedvomno dokazal, da doba trajanja osnovnega sredstva ni odvisna samo od kvalitete izdelkov, ampak v veliki meri tudi od človeškega faktorja in od zavestnega in odgovornega ravnanja z njim.

Jožef danes vozi nov viličar V-5. Upamo, da bo tudi z njim dosegel tako velik uspeh. Želimo mu mnogo sreče in uspehov v nadaljnjem delu.

Takšna priznanja za kvaliteto naših vozil nam izreka veliko število podjetij, še najbolj pa nas veseli, ko dobimo pohvalo o kvaliteti stroja od uporabnika, to je od voznika viličarja. Boljša reklama nam ni potrebna.

Ivan Prešeren

IMENA TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA

1. TOZD PROD	TOZD prodaja
2. TOZD IRRP	TOZD inštitut za razvoj, raziskave in projektiranje
3. TOZD NAB	TOZD nabava
4. TOZD PUM	TOZD proizvodnja ulitkov in modelov
5. TOZD PZO	TOZD proizvodnja zvarjencev in odkovkov
6. TOZD OB	TOZD proizvodnja obdelancev
7. TOZD MONT	TOZD montaža
8. TOZD TVN	TOZD proizvodnja transportnih vozil in naprav
9. TOZD PPO	TOZD proizvodnja preoblikovalne opreme
10. TOZD SE	TOZD proizvodno tehnični servis
11. TOZD IVET	TOZD investicije, vzdrževanje, energetika in transport
12. TOZD ZSE	TOZD zunanja storitvena enota
13. TOZD IC	TOZD izobraževalni center
14. DS SSSP	DS generalna direkcija delovne organizacije
15. DS FPR	DS za financiranje in poslovno računovodstvo

IZ DNEVNIKA BRIGADIRJA

Iz Ljubljane nas je odšlo z MDB »Tone Tomšič« 75 brigadirjev, z žulji na rokah pa nas je dočrpelo 72 ter se je prav toliko vrnilo v Ljubljano. Znoj smo na tej najstarejši delovni akciji blizu Zagreba prelivali skupaj z brigadirji iz Brčkega, Banovičev, Kutine, Zaječara, Beograda, Zagreba, Čakovca, Kočanov, Bijelog polja in Titovega Užica. V naselju »Sedem sekretarjev SKOJ« ali kot ga mnogi imenujejo tudi »Naselje mladosti« ali »Jugoslavijo v malenc« se je nastanilo pod strehami lesenih barak trinajst brigad iz vseh koncev naše domovine.

Naša brigada je prvo polovico izmene delala pri izgradnji nasipov ob kanalu Odn, v drugi polovici pa pri urejanju mladinskega športnega centra Joni pri Zagrebu. Delovno nalogo smo kljub temu, da smo imeli nekaj deževnih dni, v celoti izpolnili, v organizaciji življenja v naselju pa smo bili celo med boljšimi brigadami. V naselju je v polni meri zaživela brigadna samouprava, vključili smo se v vse oblike interesnih dejavnosti, organizirali smo večje število tabornih ognjev, brigadnih večerov, večerov poezije, izdajali svoje biltene in stencase, organizirali ter se udeleževali naseljskih in brigadnih tribun, velika večina brigadirjev se je vključila v tečaje za voznike B in A kategorije, za fotoamaterje, radiokonstruktorje, elektrovarilce, kinoamaterje, avtoelektričarje itd. Sodelovali smo v vseh vrstah športa ter se vključili v delo politične in novinarske šole.

Kot edina slovenska brigada v drugi izmeni smo v celoti uspeli in zadovoljili organizatorja OK ZSMS Ljubljana Moste-Polje, kakor tudi vse pokrovitelje, saj se je brigada vrnila šestkrat udarna, osvojila je priznanje za naseljske aktivnosti,

ter najvišje priznanje akcije »Trak 7 sekretarjev SKOJ«. Med brigadirji nas je bilo kar 27 udarnikov.

Z akcije smo odnesli obilo lepih spominov. Čeprav je to moja sedma akcija po vrsti in čeprav sem bil vsakič proglašen za udarnika, so mi ostale v spominu mnogokateri zgodbe in nezgode. Naj jih omenim le nekaj:

Ko sem nekega dne izgubil kapo z udarniško značko, je po naselju začela krožiti novica: Komandant slovenske brigade je izgubil kapo z udarniško značko. Kdor jo najde, naj jo vrne brigadi, glavo pa naj odvrže v smeti!

V brigadi je bilo na začetku precej težav ob vpeljevanju v delo na delovišču, zato je sekretariat akcij izdal razglas: MDB »Tone Tomšič« v ljudo prosi delovno organizacijo Slovenijales iz Ljubljane, da brigadi omogoči brezplačno nabavo 72 trodelnih omar, ki bi namesto nje brezplačno opravljale vse težaško delo na delovišču in v naselju.

Ker stalni akciji nismo hoteli ostati dolžni te bodice, smo izdali mali oglas: Iščemo tajnico z znanjem strojepisja in z vsaj kilogramom prave kave in

20 dkg sladkorja. Zagotovljena je deževnica in električni kuhalnik. Vozniški izpit za samokolnico in vožnjo okoli štaba ni predpogoj. Kaj se je izcimilo iz tega. Trodelnih omar sicer nismo dobili, smo pa v celoti s svojim delom zadovoljili vodstvo akcije, jaz pa sem vsak dan pil kavico v njihovem sekretariatu.

Na tej sedmi akciji sem bil komandant, bil pa sem že kulturnik, informator in predsednik brigadne konference, vendar pa so mi v spominu ostale vse akcije, saj sem v tem času navezal veliko število poznanstev in si pridobil prijatelje iz cele naše domovine.

Kot velika večina brigadirjev sem tudi na tej akciji tokrat že triinpetdesetič daroval kri.

Poleg udarniške značke, žuljev na rokah in znojna na licih sem se vrnil z akcije z obilico lepih spominov na vesele trenutke, ter z željo, da se je prihodnje leto spet udeležim.

J. Z.

Zivljenje v brigadi je včasih tudi težko, vendar za vsakogar nepozabno

S pesmijo na izletu

Letošnji jubilejni in ostali pomembni prazniki ter svečane prireditve so našemu pevskeму zboru zadali veliko trdega dela. Lahko bi sestavili kar precej dni, če bi sešteli vse ure, ki so jih člani moškega pevskega zbora preživeli na svojih rednih in izrednih pevskih vajah. Prihajali so od blizu in daleč, ob popoldnevih ali večerih. Posebno naporni so bili meseci april, maj in junij, saj so lepi in topli dnevi vabili ven, ne pa v sorazmerno mračne prostore kinodvorane v Izobraževalnem centru. Prav gotovo so si člani pogosto zaželeli preživeti sončne popoldneve kje v naravi s svojimi družinami, pa sta ljubezen do

petja in precejšnja mera samodiscipline zmagali. Vendar pa bi bilo brez potrebnega razumevanja v družinah naših pevcev vse to zaman.

Tako si je naš pevski zbor pridobil v času svojega delovanja že vrsto pohval in zahval za svoje kulturno udejstvovanje in sodelovanje na raznih prireditvah. Gotovo pa pomeni pevcevm veliko priznanje tudi to, da je tovariš Marko Kržišnik postal njihov častni član.

Člane pevskega zbora pa ne povezujejo le skupne vaje. Pogosto se srečujejo tudi ob drugih priložnostih, kjer so lahko z njimi tudi njihove družine. S tem namenom prirejajo razne

izlete in piknike, vse to pa gre iz njihovih lastnih sredstev. Združijo simbolične denarne nagrade, ki jih dobijo ob nastopih od prireditev za malice, sredstva, ki jih dobijo za svoje udejstvovanje od ZKPO občine Ljubljana-Siška, temu pa dodajo še svojo lastno žepnino in denar za izlet je zbran.

Tako so se podali na izlet tudi 25. junija in preživeli prijeten dan v Logarski in Savinjski dolini. Dobro volje, ki jih je spremljala, ni mogel skaziti niti dež, ki jim je malce ponagajal. Priredili so dva kratka nastopa in z njima razveselili svoje ter druge poslušalce, ki jih je pritegnila ubrana pesem. Le-ta pa jih bo spremljala še naprej, tako na nastopih v dvoranah, kot tudi na izletih in njihovih prijateljskih srečanjih.

M. H.

Ljudski odpor in DSZ v Litostroju

Sedanja stopnja razvoja ljudske obrambe (LO) in družbene samozaščite (DSZ) v naši delovni organizaciji zahteva, da se podrobneje seznanimo z nekaterimi stvarmi.

Upoštevati moramo predvsem spremembe v razvoju koncepta LO. Razvoj samoupravnih odnosov kakor tudi zavest delovnih ljudi sta nenehno narekovala nastajanje spontanah sprememb v razvoju oborožene sile pa tudi na področju civilne zaščite (CZ). Predvsem CZ je doživljala največ sprememb tako pri zakonodajni opredelitvi kot tudi na področju svoje organiziranosti in namena. V okviru delovanja in priprav za LO smo kot delovna organizacija posvečali največ pozornosti predvsem organizaciji in delovanju CZ in to zaradi vsakodnevnih potreb pri reševanju, gašenju, prvi medicinski pomoči pa tudi ob morebitnih elementarnih in drugih večjih nesrečah. Menim pa, da smo poleg pozornosti, ki smo jo posvečali organizaciji in pripravljenosti CZ, to področje prepustili samo strokovnosti posameznikov. Vse premalno sredstev smo odvajali za opremljenost in urjenje enot CZ naše delovne organizacije, slabo smo skrbeli tudi za kolektivno zaščito. (npr. zaklonišča). Pozabili smo tudi na enega najpomembnejših elementov CZ — na samozaščito delavcev na delovnem mestu. Zavedati se moramo, da bi prav zaradi samozaščite delavcev na delovnem mestu še tako velika naravna nesreča imela bistveno manjše posledice. Zato je nujno, da samozaščiti delavcev na delovnem mestu v prihodnje posvetimo vso pozornost — ne samo osveščanju, ampak tudi izobraževanju, urjenju in financiranju.

Dejavnost družbene samozaščite, ki je pomemben dejavnik pri varovanju naše družbene sa-

moupravne ureditve, do danes ni dosegla ustreznega nivoja, čeprav smo ustanovili enote, imenovali načelnika itd. Med našimi sodelavci nam ni uspelo prebuditi zavestnega odnosa do družbene samozaščite ne na njegovem delovnem mestu ne v okolju, v katerem živi. Premalo se zavedamo, da je to pravica in dolžnost slehernega državljanca SFRJ in jo moramo izvrševati vsakodnevno in povsod, kjer bi se pojavili naši družbi negativni pojavi.

Vsaj okvirno moramo poznati organizacijo LO in DSZ v naši delovni organizaciji, predvsem ob ustanavljanju naših tozdov in novi organizaciji LO in DSZ v njih. Zakon zahteva, da je treba celotno organizacijo LO in DSZ organizirati v vsakem tozdu (odbor za LO in DSZ, štab CZ in enota CZ, narodno zaščito itd.). Zakon dovoljuje združevanje oziroma centralizacijo tam, kjer so večje delovne organizacije s posebno specifičnostjo proizvodnje, različno lokacijo itd.

Zaradi specifičnosti proizvodnega procesa, lokacije več tozdov v isti zgradbi pa tudi možnosti financiranja, organizacije CZ itd. smo se v naši delovni organizaciji odločili, da nekatere stvari centraliziramo. Novi zakon o LO in DSZ s svojimi statutarnimi določili kakor tudi zakon o združenem delu sta postavila jasno zahtevo, da se v našem tozdu in delovni skupnosti izvolijo odbori za LO in DSZ ustrezne strukture in številčne sestave. Tako imamo pri nas v vsakem tozdu in DS SSP odbor za LO in DSZ, ki se mora ukvarjati s celotno proble-

matiko LO in DSZ v svojem tozdu, reševati vse probleme, ki se nanašajo na samozaščito, družbeno samozaščito, civilno zaščito, financiranje, zaklonišča itd.

Na nivoju delovne organizacije pa imamo pri centralnem delavskem svetu izvoljen centralni odbor za LO in DSZ, ki ima nalogo koordinacijskega telesa. Pri svojem delu mora upoštevati specifičnost celotne delovne organizacije, povezovanja in sodelovanja znotraj tozdov, kakor tudi z zunanjimi dejavniki, upravnimi organi in širšo družbenopolitično skupnostjo.

Ob upoštevanju vsega tega smo se odločili, da organizacijo CZ in DSZ v DO Litostroj delno centraliziramo, s tem da formiramo enoten štab CZ, enote specializirane enote CZ, ki v primeru nesreče intervenirajo tam, kjer je potrebno.

Pri vsem tem pa nikakor ne smemo dovoliti, da odbori LO in DSZ pri tozdih in DS SSP postanejo neaktivni. Sodelovanje in pomoč pri organizaciji LO in DSZ med odbori in strokovnim organom pa bosta dala pozitivne rezultate tudi na področju podružbljanja in obveščanja ter pri uspešnem delu strokovne službe.

Š. Trop

DOPOLNILO ZBORNIKU OB TRIDESETLETNICI LITOSTROJA

Vse, ki bodo prejeli zbornik, obveščamo, da so fotografije za publikacijo prispevali:

Betka Kocjančič in Janez Zlebnik — propagandni biro Litostroj, Muzej NOB (arhiv Foto Slovenije), Lado Čuk, Peter Vogrič, Alojz Kovač, Zvone Gorjup in Hrabroslav Premelč.

Posnetek za naslovno stran je naredil Janez Zlebnik.

Ob pesmi je bil izlet mnogo lepši

DVE ZAHVALI PEVSKEMU ZBORU

Zveza kulturnih organizacij občine Ljubljana-Siška nam je poslala naslednji dopis:

Spoštovani!

Naš občinski praznik smo dostojno proslavili in to v okviru proslavljanja Titovih in partijskih jubilejev. Kulturni program, ki smo ga ob tej priložnosti izvedli, je bila res revija naše amaterske dejavnosti in je vzbudil med občinstvom veliko pozornost in odobravanje.

Za to sodelovanje in vaš velik doprinos k uspehu proslavljanja, smo od skupščine občine Ljubljana-Siška prejeli posebno priznanje in zahvalo. Ker so v programu sodelovali tudi amaterji vaše kulturne društva, in s tem doprinesli k uspehu, gre zahvala in priznanje predvsem vam.

S tovariškimi pozdravi!

Predsednik Vinko Kolar

Iz skupščine občine Ljubljana-Siška pa smo dobili naslednji dopis:

Tudi letos smo s skupnimi močmi dostojno proslavili praznik občine Šiška v tednu od 17. do 23. junija 1977 z osrednjo prireditvijo na igrišču Športnega društva Ilirija in vrsto kulturnih prireditev v raznih delih naše občine.

Vaša organizacija je dala za realizacijo teh prireditev pomemben prispevek. Dovolite, da se vam zanj iskreno zahvalim v imenu skupščine izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij občine Šiška. Prosim vas, da našo zahvalo in priznanje prenesete vsem članom kolektiva vaše delovne organizacije, še zlasti tistim, ki so si osebno prizadevali v organizaciji in izvedbi naših skupnih prireditev.

Predsednik skupščine Stane Plemenitaš, dipl. ing.

Nekaj vtisov iz Češkoslovaške

V okviru že tradicionalnega enajstletnega sodelovanja med Litostrojem in ZVVZ Milevsko je bilo tudi letos organizirano enotedensko letovanje v Češkoslovaški. Udeležilo se ga je precej Litostrojčanov, pa tudi nekaj delavcev iz ostalih podjetij ZPS. Tako nas je odšlo drugega julija na pot nekaj Litostrojčanov, Mariborčanov in Trboveljčanov.

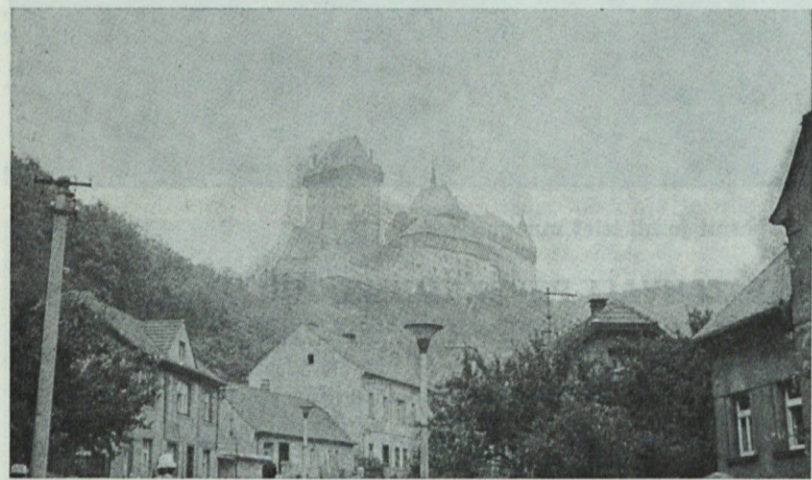
Prvo presenečenje nas je čakalo že kar pred odhodom, saj je bilo naenkrat premalo sedežev v avtobusu, ker je bilo nas nekaj preveč. Vendar pa smo to z malo dobre volje in iznajdljivosti kmalu rešili.

Pot preko Avstrije je bila dolga in težko smo čakali, da pridemo do češkoslovaške meje. In ko smo potem opravili še zadnje carinske obveznosti, smo se znašli sredi blago valujoče pokrajine, pokrite z nešteti velikimi gozdovi in širnimi polji. Tu nas je naš vodja poti tovariš Dvoržak opozoril na velik grad, mimo katerega smo se peljali, obenem pa nam je povedal tudi vrsto zanimivih podatkov o sami državi, ljudeh in njihovem standardu.

Tako smo ob šesti uri popoldne prispeli v Červeno. Kmalu smo dobili ključke vikend hišice in se nastanili v njih. Prvi večer našega bivanja na Čehoslovaškem nas je v imenu ZVVZ Milevsko pozdravil predstavnik tovariš František Andjel.

Červena je v bistvu majhno letoviško naselje, ki se razprostira na bregovih reke Vltave, tudi sama vas ni velika. Zato tudi tu nismo preživeli veliko časa, temveč smo hodili na izlete v okoliške kraje in na daljši izlet v Prago.

Drugi dan dopoldne smo se z avtobusom odpeljali na ogled gradu Orlik. To je zelo mogočen grad, poln raznih dragocenosti in zelo lepo ohranjen. Njegovi prebivalci so ga zapustili šele leta 1947, zdaj pa je, tako kot vsi gradovi na Češkem, v državni lasti. Zanimivo je, da je bil včasih zelo visok na skali nad Vltavo, ko pa so reko zaradi gradnje hidroelektrarne zajezili in se je nivo vode dvignil za okrog 60 m, stoji grad čisto na obali reke. Malo nižje ob gradu je tudi pristanišče za reške turistične ladje, od koder smo se z ladjo odpeljali še do drugega gradu Zvíkov. Da pa ne bi čisto v brezdelju preživeli popoldneva, se nas je nekaj odpeljalo z vlakom še v drugo večje mesto

Pogled na grad Karlstein

Tabor. Odpeljali smo se v prepričanju, da bomo izstopili v mestu, sprevednice pa tudi nismo kaj dosti razumeli. Ko pa so na neki postaji kar vsi izstopili, smo odšli za njimi še mi. Tu smo videli, da že čakajo avtobusi in po polurni vožnji smo dokončno prispeli v Tabor. To mesto je precej večje kot Pisek, vendar si ga v celoti nismo mogli ogledati. Vrnili smo se enako kot smo prispeli, zanimivo je bilo to, da je dal avtobusu odhod železničar s svojim loparjem. Pa tudi pot je bila precej krajša, saj je avtobus drvel, da smo se komaj obdržali na nogah.

V torek zjutraj pa smo se odpeljali na tridnevni izlet v

Udeleženci izleta na Češko

Prago, spotoma pa smo se ustavili še na gradu Konopište. Naš vodič tovariš Andjel nam je veliko povedal o Pragi in nas opozarjal na znamenitosti, mimo katerih smo se peljali. V Pragi smo stanovali v avtokampu in to v sodih. To so pristrčne vikend hišice, ki imajo po dve ležišči, sod pa ima tudi streho, okno in vrata, notri pa je prostora le še za tri poličke in dva obešalnika.

Že popoldne smo se posamezno ali v manjših skupinah odpeljali s tramvajem v mesto. V glavnem smo hodili po centru, nekateri tudi malo dlje, mislim pa, da se nihče ni izgubil. Večer smo preživeli v prijetnem slovenskem vzdušju, ki smo ga sicer začeli z močno začinjeno večerjo, ob kateri nas je rešilo le mrzlo pivo, nadaljevali pa smo z dobrim češkim vinom in slovensko pesmijo.

Drugi dan dopoldne smo v glavnem že našli trgovine, ki smo jih iskali. Pa ne le to, tudi Fleka smo našli, kjer točijo zares dobro črno pivo. Pivnica »Pri Fleku« je znana po tem, da je vanjo zahajal celo slavni Švejk in je ena izmed največjih

se morali kar precej vzpenjati. Ni tako lepo opremljen kot ostali gradovi, ki smo jih videli, vendar pa daje občutek mogočnosti in neke mračne lepote. Najlejša in najslavnejša v njem pa je kapela, prekrita z zlatom, v kateri so kronali češke kralje.

Na poti nazaj smo se peljali tudi skozi Milevsko, kateremu je dala svoj pečat in videz njegova tovarna ZVVZ Milevsko. To je lepo in moderno mesto, ob robu pa stoji tovarna, ki ima približno toliko delavcev kot Litostroj. Tovarna je omogočila gradnjo stanovanj, vrtcev in šol, imajo tudi svojo poklicno šolo z internatom, kulturni dom in velik športni center, ki zajema tudi stadion, z umetnim ledom. To pa je zelo veliko za sorazmerno majhno mesto, kot je Milevsko.

Zadnji dan našega bivanja na Češkoslovaškem smo se odpeljali na izlet v Češke Budějovice, zatem pa še do gradu Hluboka. Tudi tu smo si ogledali čudovite salone in dvorane, polne dragocenosti. Nakupili smo še zadnje spominke in se vrnili v Červeno.

Ker je bil to zadnji poslovilni večer, so nas obiskali predstavniki ZVVZ Milevsko — generalni direktor in predsednik sindikata ter še nekateri drugi. Po njihovih pozdravnih besedah je tovariš Dvoržak odprl naš zbor delavcev, ki je zajemal le eno točko dnevnega reda — ali smo bili z našim bivanjem v Češkoslovaški zadovoljni. Brez glasovanja in brez dviganja rok smo to z navdušenim ploskanjem potrdili. Ob tem tudi nismo potrebovali nobenega zapisnika, saj je najboljši ta, da smo odhajali polni lepih spominov na preživete dni in na izredno češko gostoljubnost.

Predvsem pa smo bili zadovoljni tudi z dobro organizacijo, saj smo si na tem izletu ogledali dober del Češke in se seznanili tako z njihovo zgodovino in kulturo, kot tudi z gospodarstvom in vsakdanjim življenjem. Gotovo se bo vsak izmed nas še rad vrnil.

M. H.

VSEM SODELAVCEM — VOJAKOM!

Vsakodnevno dobivam precej vaših pisem, v katerih me skraj vsi sprašujete dve isti stvari: Sprašujete me, zakaj v zadnjem času ne dobivate več našega časopisa, čeprav ste mi poslali vaše točne naslove oziroma naslove iz novih enot, v katere ste premeščeni. Torej v času dveh mesecev ni izšla nobena številka, zato časopisa tudi niste dobili.

Veliko bolj zanimivo je vprašanje izplačevanja regresa za leto 1977. Predvsem naj vam pojasnim, da ima pravico do regresa vsak tisti sodelavec, ki je zaposlen neprekinjeno najmanj 6 (šest) mesecev in ima pravico do letnega dopusta. Regres smo izplačali 15. 6. 1977 in so ga dobili vsi tisti, ki so izpolnjevali zgoraj navedeni pogoj in se nahajali v delovni organizaciji. Ostali zaposleni, ki bodo šele naknadno izpolnili pogoj za pridobitev regresa, kakor tudi tisti, ki ste pred izplačilom regresa odšli v JLA, pa bodo regres dobili ob koncu leta, točneje v decembru 1977, če izpolnjujejo prej navedene pogoje.

Upam, da je pojasnilo dovolj jasno. Želel pa bi, da se še nadalje oglašate z vprašanji, ki vas zanimajo oziroma o katerih želite podrobnejših pojasnil. Še enkrat pa vas moram opozoriti, da bolj točno javljate svoje spremembe naslovov, ampak ne samo s kraticami, temveč s polnim priimkom, imenom in naslovom.

Lep pozdrav!

Vojaški referent

Opomba: Predzadnji časopis je izšel koncem maja, za junij in julij je pa izšla skupna številka na začetku meseca avgusta.

KRATKE NOVICE

• 19. julija je bila druga redna seja delavskega sveta podjetja, na kateri so soglasno potrdili Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov delavcev kovinske in elektro industrije SR Slovenije. Prisotni so tudi soglasno izvolili delegata za ustanovno skupščino Splošnega združenja industrije predelave kovin pri Gospodarski zbornici Jugoslavije, in sicer tovariša Marka Kržišnika, za njegovega namestnika pa tovariša Darinka Kolbla. Med drugim so potrdili tudi Samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih za čas dela v tujini in izvolili delegate v komisijo za odpis nekurantnega materiala.

• 19. julija je bila tudi tretja redna seja upravnega odbora na kateri so obravnavali vrsto samoupravnih sporazumov in pripomb nanje. Ker so bile pripombe v glavnem upravičene so prisotni sklenili, da jih je potrebno uskladiti in vnesti v čistopise sporazumov.

• 7. julija je bila četrta redna seja delavskega sveta TOZD PI, na kateri so obravnavali uspeh poslovanja v mesecu juniju, program priprave samoupravnih normativnih aktov, poročilo o pripravah na 3. natečaj samoupravne stanovanjske skupnosti Ljubljana, Samoupravni sporazum za varstvo pred požarom ter vprašanja delegatov.

• 20. julija je bila 29. redna seja delavskega sveta TOZD FI. Prisotni so obravnavali problem stanovanja v Obirski 13, potrdili nabavo osnovnih sredstev in obravnavali srednjeročni plan investicijskih vlaganj v delovni organizaciji od leta 1977 do 1981.

• 30. julija se je sestala Komisija za spremljanje in uresničevanje Zakona o združenem delu v naši delovni organizaciji. Obravnavali so dosedanje delo in pripravili poročilo za komisijo, ki spremlja delo in izvajanje Zakona o združenem delu pri skupščini občine Ljubljana-Siška. Več o tem na strani 2.

OBJAVA

Konferenca osnovnih organizacij sindikata Litostroj išče za opravljanje tehničnih in organizacijskih poslov za pihalni orkester in ostale kulturne skupine v delovni organizaciji:

TEHNIČNEGA VODJO KULTURNIH SKUPIN

Delo je občasno in ni vezano na redni delovni čas. Izbrani kandidat bo opravljal vse tehnične posle v zvezi z delom kulturnih skupin, kot je npr. organiziranje nastopov, sklepanje aranžmajev za nastope in prireditve itd.

V pošteved pridejo kandidati, ki imajo veselje in sposobnost opravljanja dela z omenjenimi skupinami.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave do 15. 9. 1977. V prijavi je potrebno navesti podatke o izobrazbi, kratak življenjepis in predvsem podatke o dosedanjem delovanju na kulturnem področju. Z izbranim kandidatom bo sklenjena pogodba o delu.

KONFERENCE OOS TZ LITOSTROJ

OBVESTILO DOPISNIKOM

Vse naše dopisnike, tako redne kot tudi občasne, ki nam pošiljajo prispevke, lepo prosimo, da se ponovno začnejo držati termina in nam prinesejo ali pošljejo prispevke do vsakega 10. v mesecu. Zamude pri oddajanju prispevkov povzročajo tudi zamude pri samem izhajanju časopisa, zato upamo, da boste našo prošnjo z razumevanjem sprejeli.

Dopisnike obenem tudi obveščamo, da želimo v mesecu oktobru organizirati predavanje o osnovnih novinarskih zvrsteh ter o temeljnih pisanju. Vse tiste, ki jih to predavanje zanima, vabimo, da se prijavijo do konca septembra v uredništvo časopisa. Upamo, da bo tovrstno predavanje v pomoč in v nadaljnjo vzpodbudo pri pisanju prispevkov.

Uredništvo časopisa

POZORI!

— 3. septembra 1977 ob proslavi 30-letnice Litostroja bo malica na običajnih mestih med 9. in 10. uro. Delavci bodo dobili ob tej priložnosti dva posebna bloka za malico.

— Odhod na proslavo, ki bo ob 11. uri v Hali Tivoli, bo organiziran s posebnim prevozom z mestnimi avtobusi, ki bodo odpeljali izpred tovarne ob 10.15.

— Člane kolektiva, ki se vozijo z delavskim avtobusi, bodo avtobusi čakali na parkirišču Hale Tivoli takoj po proslavi.

— Vse izmene bodo delale dopoldne.

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5500 izvodov — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukosav Živkovič, Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Stražišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, Ivan Elikan.

Glavni in odgovorni urednik Ivan Elikan, tehnični urednik Estera Lampič.

Telefon uredništva 56-021 (h. c.) interna 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.